

Heidi Juvonen-Jääskeläinen

Talotuutoritoiminta nuorten asumis- neuvontatyössä

Asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen edistäminen
vertaisneuvonnan avulla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (YAMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

1.11.2021

Tekijä	Heidi Juvonen-Jääskeläinen
Otsikko	Talotuutoritoiminta nuorten asumisneuvontatyössä – Asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen edistäminen vertaisneuvonnan avulla
Sivumäärä	54 sivua + 4 liitettä
Aika	1.11.2021
Tutkinto	Sosionomi (YAMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Yliopettaja Eija Raatikainen
<p>Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä vertaisneuvonnan merkityksestä sekä mahdollisuuksista osana nuorten asumisneuvontaa. Tähän pyrittiin tarkastelemalla NAL Asuntojen talokoh-teilla toimivaa talotuutoritoimintaa sekä talotuutorien, että asukkaiden kokemuksien perus-teella. Tutkielma toteutettiin yhteistyössä Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry:n sekä NAL Asunnot Oy:n kanssa.</p> <p>Tutkielman toiminnallinen osuus toteutettiin laadullisen tutkimusmenetelmän avulla. Ensimmäinen osa aineistosta kerättiin haastatteleamalla NAL Asuntojen entisiä ja nykyisiä talotuu-toreita. Toinen osa aineistoa kerättiin lähettämällä sähköinen kysely niiden talojen asuk-kaille, joissa on ollut talotuutoritoimintaa vuosien 2017–2021 aikana. Haastatteluissa ja sähköisessä kyselyssä selvitettiin avoimien kysymyksien avulla nuorten kokemuksia ja toi-veita talotuutoritoiminnasta. Aineiston keruussa ja analysoinnissa sovellettiin fenomenolo-gista näkökulmaa talotuutoritoiminnan merkityksellisyyden esiin tuomiseksi.</p> <p>Saatujen tulosten perusteella voitiin todeta, että vertaisneuvonnan avulla on voitu edistää NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyttä sekä vaikuttaa heidän asumistaitojensa ke-hittymiseen. Vertaisneuvonnalla ei kuitenkaan todettu olevan vaikutusta automaattisesti asumisviihtyvyyteen ja asukkaiden asumistaitoihin, vaan onnistumiseen vaikutti olennai-sesti talotuutorin aktiivisuus, lähestyttävyyys ja toiminnan monipuolisuus. Tuloksien pohjalta todettiin yleisesti, että vertaisneuvonnan avulla on mahdollista tukea nuorten asumisviihty-vyyden sekä asumistaitojen kehittymistä. Haastatteluihin ja sähköiseen kyselyyn osallistu-neiden nuorten vähäisen määrän vuoksi tuloksien perusteella ei voitu kuitenkaan tehdä luotettavaa yleistystä vertaisneuvonnan merkityksellisyydestä. Tulokset antoivat kuitenkin suuntaa vertaisneuvonnan tarpeellisuudesta osana nuorten asumisneuvontaa.</p> <p>Nuorille tarjottavat palvelut voivat monipuolistua tulevaisuudessa, kun myös vertaisneuvon-nan merkitys ja tarve tunnistetaan paremmin. Tuloksien perusteella on suositeltavaa, että vertaisneuvontaa hyödynnetään rohkeasti jatkossa sosiaalialalla erityisesti nuorten kanssa toimiessa. Koska vertaisneuvoja ei välttämättä ole alan ammattilainen, tulee kiinnittää eri-tyistä huomiota vertaisneuvojan perehdyttämiseen, tukemiseen ja ohjaamiseen. Jatkossa olisi tärkeää saada lisää konkreettista näyttöä vertaisneuvontatyön vaikutuksista osana so-siaalialan asiakastyötä.</p>	
Avainsanat	vertaisneuvonta, asumistaidot, asumisviihtyvyys, asumisneu-vonta, nuoret, itsenäistyminen

Author	Heidi Juvonen-Jääskeläinen
Title	House Tutor Program in Youth Residential Counseling – Supporting Residential Satisfaction and Skills with Peer Counseling
Number of Pages	54 pages + 4 appendices
Date	1 November 2021
Degree	Master of Social Services (YAMK)
Degree Programme	Social Services
Instructors	Principal Lecturer Eija Raatikainen
<p>The purpose of this Master's thesis was to find out what kind of effect peer counseling has had on residential satisfaction and residential skills of NAL Apartments residents. The aim was to gain more attention to the effectiveness of peer counseling and its opportunities as a part of youth housing counseling. This was implemented by examining the house tutoring program of NAL Apartments based on the experiences of both house tutors and residents.</p> <p>Data for this thesis were collected by interviewing the house tutors and by sending an electronic questionnaire to the residents of NAL Apartments. The interviews and the electronic questionnaire included open-ended questions to find out the young people's experiences and wishes about house tutor program. A phenomenological perspective was applied in data collection and analysis of data in order to illustrate the meaningfulness of the house tutor program.</p> <p>The results showed that the house tutor program was able to improve residential skills and residential satisfaction of the residents of NAL Apartments. However, it was not possible to make a reliable generalization of the effectiveness of peer counseling because of the small sample. Still, the results indicate the need for peer counseling as part of youth housing counseling.</p> <p>The results lead to conclusions that it is recommended to use peer counseling as a part of housing counselling in social services, especially when working with young people. In the future, there may be more services provided to young people if the need for peer counseling was recognized. It would be important to have more evidence of peer counseling's effectiveness as a part of the client work methods.</p>	
Keywords	peer counseling, residential skills, residential satisfaction, residential counseling, youth, independence

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkielman toimintaympäristö	3
2.1	Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry	3
2.2	NAL Asunnot Oy	4
3	Nuorten itsenäistyminen yhteiskunnassa	5
3.1	Itsenäistymisen haasteissa tukeminen	6
3.2	Asumistaidot ja asumisviihtyvyys	8
3.3	Nuorten asumisneuvonta	10
4	Vertaisohjauksesta tukea neuvontatyöhön	12
4.1	Vertaisohjauksen muodot	12
4.2	Vertaisneuvonta nuorten asumisneuvontatyössä	14
4.3	Yhteisökasvatuksellinen näkökulma	15
4.4	Talotuutoritoiminta	16
5	Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus	19
5.1	Ammatillinen kehittämistarve	20
5.2	Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymys	21
5.3	Tutkimusmenetelmä	22
5.4	Fenomenologinen lähestymistapa	23
5.5	Aineiston kerääminen	25
5.6	Aineiston analysointi	27
6	Tulokset	30
6.1	Talotuutori arjen apurina	30
6.2	Asumistaitoja opitaan yhdessä	33
6.3	Asumisviihtyvyys muodostuu sujuvasta arjesta	35
6.4	Matalan kynnyksen vertaisneuvontaa	37
6.5	Tuloksien yhteenveto	40
7	Johtopäätökset	42
8	Pohdinta	45
	Lähteet	50

Liitteet

Liite 1. Informaatiokirje haastateltaville

Liite 2. Tutkimussuostumus

Liite 3. Haastattelurunko

Liite 4. Sähköisen kyselyn runko

1 Johdanto

Nuoret muuttavat Suomessa ensimmäiseen omaan asuntoonsa keskimäärin paljon nuoremalla iällä, kuin suurimmassa osassa muita Euroopan maita (Eurostat 2021). Lastensuojelun Keskusliiton laatimaan kyselyyn vastanneiden nuorten mielestä sopiva aika itsenäistymiselle on 18-vuotiaana. Suurin osa nuorista kokee saavansa kotoaan tarpeeksi neuvoja, ohjeita sekä tukea itsenäistymiseen, mutta kaikki eivät tätä kuitenkaan saa tarpeeksi tai ollenkaan. Nuoret toivovat, että itsenäiseen asumiseen liittyviä taitoja alettaisiinkin opetella jo koulussa. (Custódio 2020: 40.) Nuoria voidaan tukea eri tavoin itsenäistymisen kynnyksellä myös lapsuudenkodin ulkopuolella.

Itsenäisen elämän tueksi on saatavilla asumisneuvontaa, jonka avulla pyritään auttamaan asumiseen liittyvissä ongelmatilanteissa varsinkin silloin, kun apua ei muualta saa. Nuoret voivat opetella asumistaitojaan asumisneuvojan opastuksella, jolloin itsenäisen asumisen alkuun saa kevyttä tukea. Asumisneuvonnan avulla voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi häätöjä ja vuokravelkatilanteita. (Tykkyläinen 2017: 3.) Ammatillisen asumisneuvonnan lisäksi nuorten itsenäistä asumista voidaan tukea myös vertaisneuvontaan pohjautuvan asumisneuvonnan avulla. Yksi vahvasti vertaisneuvontaan pohjautuvista työmenetelmistä on talotuutoritoiminta. Talotuutori on yksi talon asukkaista, joka toimii vertaisneuvojana muille talon asukkaille. Talotuutorin tehtävänä on myös kehittää ja ylläpitää asumisviihtyvyyttä sekä yhteisöllisyyttä talolla. (Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021a.)

Vertaisneuvontatyö on tällä hetkellä ajankohtainen ja kehitystyön alla oleva työmenetelmä, jota käytetään yhä enemmän useissa kolmannen sektorin palveluissa. Vertais toiminnan kehittämistarve on tunnustettu sosiaali-alan työkentällä toimivien asiantuntijoiden lisäksi myös ministeriötasolla (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020: 53–56), joten aiheesta kaivataan ehdottomasti lisää tutkimustietoa. Tuottamalla ajankohtaista tutkimustietoa vertaisneuvonnan vaikutuksista, voidaan tukea toiminnan kehittämistä sosiaalialalla entistä monipuolisemmin. Aikaisempia tutkimustuloksia vertaisneuvontatyöstä on saatavilla kuitenkin hyvin vähän. Suurin osa tieteellisistä julkaisuista sekä korkeakoulutason tutkielmista käsitteleekin enemmän vertaisohjausta ja kokemusasiantuntijuutta vertaisneuvonnan sijaan.

Toteutin tutkielmani Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry:lle, joka koordinoi paikallista talotuutoritoimintaa. Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry on Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistys, joka toimii Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kirkkonummen alueella. Yhteistyökumppaninani toimi NAL Asunnot Oy, joka toimii vuokranantajana tutkielmani osallistuville nuorille sekä työnantajana talotuutoreille. NAL Asunnot Oy on Nuorisoasuntoliiton tytäryhtiö.

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää, minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä vertaisneuvonnan merkityksestä sekä mahdollisuuksista osana nuorten asumisneuvontaa. Näihin pyrin tarkastelemalla NAL Asuntojen asukkaiden sekä talotuutorien kokemuksia ja toiveita talotuutoritoiminnasta.

Tutkielman teoreettisen viitekehyksen keskeisimmät käsitteet ovat itsenäistyminen, asumistaidot, asumisviihtyvyys sekä vertaisneuvonta. Tarkastelen lähemmin nuorten itsenäistymisen haasteissa tukemista, asumistaitojen vahvistamista, asumisviihtyvyyden muodostumista sekä vertaisneuvontatyön mahdollisuuksia sosiaalialalla. Vertaisneuvontatyötä tarkastellaan yleisemmin myös yhteisökasvatuksen näkökulmasta. Tutkielma toteutetaan laadullisella tutkimusmenetelmällä fenomenologista näkökulmaa soveltaen, jolloin saadaan tuotua esille nuorten kokemuksia ja näkemyksiä vertaisneuvonnasta.

Aluksi esittelen tarkemmin toimintaympäristön, jossa tutkielma toteutetaan. Käsittelem tutkielmaani liittyvää teoreettista näkökulmaa, johon palaan myöhemmin johtopäätöksissä. Teoreettisen viitekehyksen lisäksi tarkastelen myös vertaisneuvontatyön kehittämistarvetta sekä yhteiskunnallisesta että työelämälähtöisestä näkökulmasta. Tämän jälkeen määrittelen tutkielmani tavoitteen, tutkimuskysymyksen sekä kuvaan tutkielman prosessia. Esittelen aineiston pohjalta saatuja tuloksia sekä niistä koostettuja johtopäätöksiä. Lopuksi pohdin aineistosta saatujen tuloksien luotettavuutta, eettisyyttä sekä tutkielman yhteiskunnallista merkitystä. Tutkielman tuloksien ja lopullisen johtopäätöksen perusteella on jatkossa tarkoitus kehittää talotuutoritoimintaa vastaamaan entistä paremmin asukkaiden tarpeita ja toiveita.

2 Tutkielman toimintaympäristö

Tutkielmani tilaajana toimii Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry. Yhdistys haluaa tutkielman kautta saada selvityksen talotuutoritoiminnan vaikuttavuudesta ja mahdollisista kehittämistarpeista. Toimin itse tutkielman toteuttamishetkellä yhdistyksessä kouluttajana, jonka työtehtäviin kuuluu Ohjaamo- ja oppilaitosyhteistyö, asukas- ja asiantuntijakoulutukset, jalkautuva asumisneuvonta sekä verkko-ohjaus. Talotuutorien kordinointi- ja ohjausvastuu yhdistyksessä kuuluu suunnittelijalle ja toiminnanjohtajalle. Olen aikaisemmin sijaistanut tarvittaessa suunnittelijaa, jolloin olen myös päässyt olemaan mukana talotuutoritoiminnassa.

Yhteistyökumppaninani tutkielman toteuttamisessa toimii NAL Asunnot Oy. Tutkielmaani osallistuvat talotuutorit sekä muut nuoret ovat NAL Asunnot Oy:n asukkaita. Näin ollen tutkimuslupa on pyydetty NAL Asunnot Oy:ltä. Tutkielman toiminnallinen osuus toteutetaan pääkaupunkiseudun talokohteilla. Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry ja NAL Asunnot Oy toimivat tiiviissä yhteistyössä asukkaiden itsenäisen asumisen onnistumisen edistämiseksi ja asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi.

2.1 Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry

Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry on Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistys, joka toiminta keskittyy Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kirkkonummen alueelle. Yhdistyksen tavoitteena on parantaa alle 30-vuotiaiden nuorten asuinoloja sekä tiedottaa asumiseen liittyvistä asioista. Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry ei omista itse nuorisoasuntoja, vaan palvelua tuotetaan Nuorisoasuntoliiton tytäryhtiö NAL Asunnot Oy:n asukkaille. Toiminnan kohteena ovat siis ensisijaisesti NAL Asunnot Oy:n asukkaat, mutta palvelua on saatavilla myös muille nuorille eri kanavien kautta. Yhdistyksen toimintaa rahoittaa pääasiallisesti Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA). Lisäksi yhdistys tekee apuisännöintiä NAL Asunnot Oy:lle. (Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021b.)

Yhdistys tarjoaa asumiseen liittyviä palveluita, kuten asumisneuvontaa, talous- ja asumisohjausta, koulutustoimintaa, asukas- ja ryhmätoimintaa, edunvalvontaa, tiedotusta sekä vaikuttamistyötä. Yhdistyksessä käynnistyi myös vuonna 2018 Oma plääni -valmennus, jossa edistetään nuorten työelämä- ja asumisvalmiuksia. Pääkaupunkiseudun

Nuorisoasunnot ry koordinoi NAL Asunnot Oy:n taloilla toteutettavaa talotuutoritoimintaa, jota kehitetään yhdessä talotuutorien kanssa. Lisäksi yhdistys tekee NAL Asunnot Oy:lle apuisännöintiä, johon kuuluu asukasvalinta, vuokratästiminen, häiriöpuuttaminen, talokierrokset ja lakisääteiset asukaskokoukset (Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021b; 2021c.) Kaikki yhdistyksen tarjoamat palvelut ovat käyttäjille maksuttomia.

Yhdistyksen työntekijät ovat tavoitettavissa monen eri kanavan kautta. Asumisneuvojat päivystävät taloilla säännöllisesti, jolloin heitä voi tulla tapaamaan kasvotusten. Tämän lisäksi asumisneuvojan tavoittaa puhelimitse, viesteillä ja sähköpostilla. Vuonna 2020 yhdistys laajensi myös etänä toteutettavaa asumisneuvontaa entisestään erilaisien verkko- ja puhelinkeskitysten avulla. (Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021a.)

2.2 NAL Asunnot Oy

NAL Asunnot Oy on Nuorisoasuntoliiton tytäryhtiö, joka rakennuttaa ja vuokraa kohtuuhintaisia koteja alle 30-vuotiaille nuorille aikuisille. Asuntoja löytyy pääkaupunkiseudun lisäksi myös usealta muulta paikkakunnalta. NAL Asunnot Oy:n vuokraamat kohtuuhintaiset kodit ovat ARA-asuntoja, eli asunnot rakennutetaan korkotukilainalla sekä valtion erityisryhmien investointiavustuksella. NAL Asunnot Oy on voittoa tavoittelematon yhtiö, jonka tavoitteena on tarjota nuorille kohtuuhintaisia koteja ja nuorten tarpeisiin suunniteltuja asumisen palveluja. Työllään yhtiö pyrkii tukemaan asukkaitaan itsenäistymisessä ja työelämään siirtymisessä sekä ennaltaehkäisemään asunnottomuutta ja syrjäytymistä. (NAL Asunnot Oy 2021a.)

Olemme onnistuneet, kun yhä useammalla nuorella on koti, nuorten asumistaidot ovat kehittyneet ja elämäntaidoissa on tapahtunut positiivisia harppauksia (NAL Asunnot Oy 2021c).

NAL Asunnot Oy toimii samalla myös talotuutorien työnantajana ja palkan maksajana. Talotuutoritoiminnan lisäksi NAL Asunnot Oy pyrkii tukemaan asuinyhteisöjen yhteisöllisyyden muodostumista varaamalla vuosittain jokaiselle talolle asukastoimintarahaa, jolla asukkaat voivat tehdä yhteisiä hankintoja talolle tai järjestää esimerkiksi talkoita ja juhlia. Tämän lisäksi on käytettävissä rahaa myös kukkaistutuksiin tai esimerkiksi pihaviljelyyn. Taloilla toimii asukastoimikuntia, jotka päättävät yhdessä asukastoimintarahojen käyttämisestä. (NAL Asunnot Oy 2021b.)

3 Nuorten itsenäistyminen yhteiskunnassa

Eurostatin (2021) teettämän tilastokatsauksen mukaan nuoret itsenäistyivät Suomessa vuonna 2020 keskimäärin 22-vuotiaina. Osa nuorista muuttaa pois lapsuuden kodistaan omasta tahdostaan, kun osa taas joutuu lähtemään jostain ulkopuolisesta syystä. Lapsuuden kodista muuttamisen ohella itsenäistyminen voi alkaa myös esimerkiksi lastensuojelulaitoksesta, sijaiskodista tai muusta tukipalveluita tarjoavasta paikasta. Ensimmäiseen omaan asuntoon muuttaminen voi siis tapahtua hyvinkin aikaisessa vaiheessa. Vastaavanlaisesti itsenäistyminen saattaa myöhentyä nuorilla, jotka kokevat omaan kotiin muuttamisen hankalaksi. Tätä vaihetta kuvataan englanninkielisellä termillä *emerging adulthood*, joka käännetään suomessa usein muotoutuvaksi aikuisuudeksi (Arnett 2000: 479; Isoniemi 2018). Toiset nuorista ovat hyvinkin valmiita itsenäiseen elämään, kun toisilla taas voi ilmetä haasteita arjessa itsenäistymisen myötä.

Nuorisobarometrissa (Myllyniemi 2016) enemmistö kyselyyn vastanneista itsenäistyvistä nuorista oli sitä mieltä, että he pärjäävät arjen toiminnoissa joko hyvin tai erittäin hyvin. Kuitenkin jopa kolmasosa vastaajista koki selviytyvänsä esimerkiksi kodinhoidollisista tehtävistä ja unirytmien ylläpitämisestä korkeintaan kohtalaisesti (Myllyniemi 2016: 24). Kyselyn tuloksien perusteella ainakin osa nuorista kokee jonkinlaisia haasteita itsenäistymisessä ja omaan kotiin liittyvistä askareista suoriutumisessa.

Vastaavanlaisesti myös Ympäristöministeriön teettämästä Nuorten asuminen 2020-kyselytutkimuksesta käy ilmi, että osa nuorista kokee yksinäisyyttä itsenäistymisen aikana. Kyselyyn vastanneista nuorista noin joka kuudes uskoi kokevansa yksinäisyyttä muuttaessaan asumaan itsenäisesti. Eniten vastaajia huolestutti taloudellinen pärjääminen ja toimeentulo itsenäisesti asuessa. (Aho – Myllymäki – Sandqvist – Strandell 2021: 37.) Otanta tässä tutkimuksessa on kuitenkin sen verran pieni, että tulosta voidaan pitää lähinnä suuntaa antavana. Tästäkin on kuitenkin havaittavissa selkeästi, että osa nuorista kokee epävarmuutta muuttaessaan ensimmäistä kertaa omaan kotiin.

Myös sosiaalisten verkostojen merkitys näyttäytyi erityisen tärkeänä juuri yksin asuvilla nuorilla sekä lapsiperheillä. Noin kolme neljäsosaa vastanneista oli sitä mieltä, että he haluaisivat asua lähellä tuttuja ja läheisiä ihmisiä. Myös asuinalueen hengellä arvioitiin olevan suuri merkitys positiiviseen asumiskokemukseen. Suurin osa kyselyyn vastanneista nuorista olikin sitä mieltä, että turvallisuudella, rauhallisuudella ja meluttomuudella on suuri merkitys asumisviihtyvyydelle. (Aho ym. 2021: 91–93.) Näin ollen on

nähtävissä, että osa nuorista kaipaa tukea arkisiin toimintoihin sekä sosiaalisia kontakteja asuessaan omillaan. Myös asuinympäristöllä on suuri vaikutus asumisviihtyvyyteen.

3.1 Itsenäistymisen haasteissa tukeminen

Itsenäistymistä voidaan vahvistaa eri keinojen avulla. Nuorelle voidaan mahdollistaa itsenäistymistä tukeva ympäristö sekä verkosto, jotka auttavat itsenäisen elämän aloituksessa. Malm (2018) tarkastelee tutkimusraportissaan Punaisen Ristin Nuorten turvatalon hankkeen ITU-toimintaa (Itsenäistymisen tuki), joka on suunnattu täysi-ikäisyyden kynnyksellä olevien nuorten itsenäistymisen tukemiseen. Tutkimusraportissa Malm (2018) vertaa itsenäistymisessä tukemista toimijuuden vahvistumiseen, ja esittää nuorten toimijuuden vahvistumisen muodostuvan pääsääntöisesti kolmesta osa-alueesta. Nämä kolme osa-alueita ovat nuorten sosiaalisten suhteiden vahvistuminen, arjenhallinta sekä nuorten oma kokemus toimijuutensa vahvistumisesta. (Malm 2018: 62–63.) Nämä kaikki osa-alueet tulisikin ottaa yhtä aikaa huomioon silloin, kun nuoren itsenäisen elämän alkua pyritään tukemaan.

Nuorten aikuisten sosiaalisen tuen tarpeita ja niihin vastaamista on selvitetty Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Honkakoski & Kinnunen & Vuorijärvi 2016) toimesta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että noin puolella tutkimukseen osallistuneista nuorista arvioitiin olevan vaikeuksia niillä elämäalueilla, joita pidetään perusedellytyksinä itsenäistymiselle. Sosiaalista tukea on olemassa tarjolla nuorille, mutta samalla on nähtävissä myös eriytymistä palveluista. Yhteiskunnan tarjoaman tuen ja kontrollin suhteella voi olla vaikutusta tähän, sillä toistuvien velvoittavien toimenpiteiden on arvioitu saattavan aiheuttaa nuorille negatiivisia kokemuksia. Vapaaehtoisuuden ja vähäisen kontrollin on taas nähty vaikuttavan positiivisesti tuessa olevien kokemuksiin. (Honkakoski ym. 2016: 81–85.)

Vastaavanlaisesti Pajamäen & Okkerin (2018) artikkelista käy ilmi, että nuoret toivovat heille tarjottavilta palveluilta kiireetöntä kohtaamista, luottamuksellisuuden syntymistä, häpeämättömyyttä, helppoa saatavuutta, tiedon saamista sekä kokemuksia kuulluksi tulemisesta (Pajamäki & Okker 2018: 74–78). Eri tutkimuksissa nuorten vastauksista näyttää toistuvasti välittyvän selkeä toive palvelujen inhimillisyydestä, aidosta kohtamisesta, yksilöllisestä välittämisestä sekä nuoren ehdoilla etenemisestä. Nämä tulisikin ottaa huomioon kehitettäessä nuorten tukipalveluja ja palvelurakenteita.

Itsenäistymisen haasteissa nuorta voidaan tukea eri tavoilla. Edellä mainittujen tutkimuksien perusteella haasteisiin voidaan tarttua tukemalla nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia ja näkemällä elämäntilanteen kokonaisuutena pelkästään yksityiskohtaisten ongelmien ratkaisemisen sijaan. Usein itsenäistymisen haasteiden taustalla voi olla kokemus siitä, että omat voimavarat eivät riitä tai nuori ei koe osaavansa toimia tarvittavalla tavalla. Vahvistamalla nuoren itsetuntoa ja voimavaroja voidaan parhaimmillaan saavuttaa tilanne, jossa nuori pystyy luottamaan omiin kykyihinsä paremmin. Tähän voidaan pyrkiä esimerkiksi asumistaitojen vahvistamisen keinoin.

Asumistaitojen vähyys tai kokonaan puuttuminen kertoo jo itsessään siitä, että nuorella ei välttämättä ole tarvittavaa tukiverkosta asumiseen liittyvien ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Tukiverkoston ja elämäkokemuksen puuttuminen johtaa pahimmillaan asunnottomuuteen siinä tilanteessa, kun asumiseen liittyviä ongelmia ei saada ratkaistua. Jos nuori joutuu asunnottomaksi, vaikeutuu työpaikan ja opiskelupaikan hakeminen sekä vastaanottaminen merkittävästi. (Nuorisoasuntoliitto 2016: 2, 19.) Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä tulisi ottaa huomioon koulutuksen ja työn ohella myös asumiseen liittyvät asiat, sillä ne vaikuttavat olennaisesti kokonaistilanteeseen.

Puuttuva tukiverkosto kertoo osaltaan myös siitä, että nuorella saattaa olla hyvin vähäiset sosiaaliset kontaktit. Joka kolmas Nuorisobarometrin (Myllyniemi 2016) vastaajista kertoi kokevansa yksinäisyyttä ainakin joskus. Jatkuvaa yksinäisyyttä koki 4 % vastaajista. Yksinäisyyden tunteisiin voi osaltaan vaikuttaa nuoren taloudellinen ja sosioekonominen tilanne. Monella nuorella ei välttämättä ole varaa käydä esimerkiksi harrastuksissa, jolloin sosiaalisten kontaktien muodostuminen vähenee huomattavasti. (Myllyniemi 2016: 84). Myös Juvosen (2015) teettämästä tutkimuksesta käy ilmi, että yksinäisyys on merkittävä osa monen syrjäytyneen nuoren elämää (Juvonen 2015: 235).

Asumistaitojen tukemisella voidaan näin ollen ennaltaehkäistä myös nuorten syrjäytymistä. Tarjoamalla nuorille yhteisöllisyyttä, läsnäoloa, välittämistä, apua arkeen, ajankohtaista tietoa palveluista sekä neuvoja asumisen haasteisiin voidaan vahvistaa nuoren kokemuksia arjessa pärjäämisessä. Tähän voidaan tarttua hyvin esimerkiksi suunnitelmallisen ja tavoitteellisen ohjauksen keinoin. Kun nuori saa itsevarmuutta arjen hallinnan kautta, voidaan keskittyä myös koulutuksen ja työelämän vakauttamiseen. Asuminen, työ ja koulutus tulisi nähdä toisiaan tukevinä elementteinä, jolloin jokainen näistä kolmesta tarvitsisi toistaan kokonaistilanteen tasaantumiseksi.

3.2 Asumistaidot ja asumisviihtyvyys

Asumistaidoille ei ole olemassa varsinaista käsitteellistä määritelmää. Isännöintiliiton sivuilla kuitenkin kerrotaan asumistaitoihin kuuluvan asumiseen liittyviä arkisia asioita, kuten esimerkiksi asumiseen kuuluvien sopimuksien tekeminen, taloyhtiön toimintatapojen tunteminen, asunnon huoltotöistä huolehtiminen, järjestyssääntöjen noudattaminen, ilmoitusvelvollisuus sekä ongelmatilanteiden oma-aloitteinen selvittäminen (Isännöintiliitto 2019).

Asumistaitoja voidaan määritellä myös Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n asumissosiaalisen työn oppaan avulla (Hokkanen 2019: 10). Yhtenä asumissosiaalisen työn keinona ARA:n opas ohjaa asumisen tuen tarpeen kartoittamisessa. Arvioinnin tueksi oppaassa esitetään tarkasteltavaksi seuraavia osa-alueita:

- Asunnon kunnossapito ja siisteys (asunnosta huolehtiminen ja tarvittaessa vikailmoituksen tekeminen huoltoyhtiöön).
- Taloustaidot (vuokran ajallaan maksaminen, tarvittaessa etuuksien hakeminen sekä vuokravelkojen ja maksuhäiriömerkintöjen hoitaminen).
- Naapuruustaidot (taloyhtiön järjestyssääntöjen noudattaminen, asumisrauhan kunnioittaminen).
- Asumisen tuki (tarvittaessa palvelujen piiriin hakeutuminen, sovitun palvelusuunnitelman noudattaminen sekä omasta ruoka- ja vaatehuollosta huolehtiminen).

Aiemmin mainitun Nuorisobarometrin (Myllyniemi 2016) tutkimustuloksista on nähtävissä, että yksinäisyyttä kokevat nuoret voivat tuntea vaikeuksia arjessa hoidettavien asioiden suorittamisessa. Myös yhteenkuuluvuuden tunteen nähdään olevan yhteydessä arjen toimintojen sujuvuuteen. Mitä vahvempi yhteenkuuluvuudentunne on yhteiskuntaa, perhettä ja ympäristöä kohtaan, sitä paremmin yksilön nähdään selviytyvän myös arkisista toiminnoista. (Myllyniemi 2016: 87.) Vastaavanlaisesti nuoren nähdään muodostavan positiivista tulevaisuuden kuvaa nykyisen elämäntilanteensa, lähiympäristötekijöiden sekä aikaisempien kokemusensa perusteella (Kallunki 2016: 153).

Tutkimuksien mukaan yksi asunnottomuuteen johtavista mikrotason tekijöistä on juuri puutteelliset asumistaidot, jonka seurauksena asunto saatetaan itse irtisanoa tai vuokranantajalta voidaan saada häätö. Merkittävimpiä syitä asunnon menettämiseen ovat vuokravelka ja asumishäiriöt. Nämä linkittyvät vahvasti elämänhallinnan ongelmiin, sillä

esimerkiksi tukien ja avun hakeminen sekä yhteisössä toimiminen saattavat aiheuttaa haasteita arjessa. (Dahlström: 6–7.) Alppivuoren (2019) teettämässä tutkimuksessa havaittiin, että monen asunnottomuuteen johtaneen tapauksen taustatekijöinä oli juuri taloudellinen romahtaminen tai muu isompi elämänmuutos. Myös avun hakemisen vaikeus ja oikea-aikaisten palvelujen saamattomuus vaikuttivat olennaisesti tilanteen huonontumiseen. (Alppivuori 2019: 61.) Vahvistamalla ja tukemalla nuorten asumistaitoja voidaan ennaltaehkäistä asumistilanteen kriisiytymistä hyvissä ajoin.

Asumistaitojen lisäksi nuorten itsenäisen asumisen onnistumiseen vaikuttaa olennaisesti myös koettu asumisviihtyvyys. Asumisviihtyvyydelle käsitteenä ei valitettavasti löydy Suomesta suoranaista määritelmää, mutta esimerkiksi Kielitoimisto (2020) määrittelee käsitteen ”viihtyä” seuraavanlaisesti:

”tuntea olonsa (määrätilanteessa t. -ympäristössä) miellyttäväksi, mukavaksi, kotoiseksi” (Kielitoimisto 2020).

Näin ollen suomalainen määritelmä asumisviihtyvyydelle voisi olla kuta kuinkin se, että henkilö tuntee olonsa miellyttäväksi, mukavaksi ja kotoiseksi omassa asuinympäristössään. Kansainvälisissä tutkimuksissa sen sijaan on käytetty pidempään termiä *residential satisfaction*. Bechtelin (1997) mukaan asumisviihtyvyys (*residential satisfaction*) määrittyy useammasta tekijästä, joita ovat itse asunnon ja sen fyysisien ominaisuuksien lisäksi myös ympärillä oleva naapurusto sekä asuinympäristön sosiaalinen laatu. Niin ikään myös Onibokun (1974) on määrittänyt asumisviihtyvyyteen kuuluvan olennaisina osina tyytyväisyys asuntoon, naapurustoon sekä asuinalueeseen. Näin ollen asumisviihtyvyyteen voivat vaikuttaa esimerkiksi asunnon kunto, asunnon lämpötila ja sisäilma, äänieristys, naapurusto, taloyhtiön sisäinen yhteisöllisyys sekä tunne turvallisuudesta ja kodinomaisuudesta.

Tarkastelen tällä kertaa asumisviihtyvyyden edistymistä näkökulmasta, joka sisältää naapuruston, taloyhtiön sisäisen yhteisöllisyyden sekä turvallisuuden ja kodinomaisuuden tunteen. Asunnon kuntoon, lämpötilaan ja sisäilmaan talotuutoritoiminnalla ei suoraan voida vaikuttaa, mutta välillisesti kylläkin neuvomalla nuorta näihin liittyvien ongelmien selvittämisessä. Asumisviihtyvyydellä tarkoitan jatkossa siis sitä, miten nuori kokee viihtyvänsä omassa kodissaan, taloyhtiössä sekä lähinaapurustossaan.

Terveystalon psykologi Outi Reinola (2020) kertoo asukasportaali One4Allin ajankoh-
taisissa uutisissa siitä, kuinka korona on lisännyt vuorovaikutuksen tarvetta taloyhti-
öissä. Reinolan (2020) mukaan koronan myötä lisääntynyt ajanvietto kotona vaikuttaa
osaltaan asumisviihtyvyyden kokemuksiin, kun lisääntyneet talon äänet ja yleinen epä-
varmuus vaikuttavat ihmisten stressitasoon aiheuttaen ristiriitoja asukkaiden välille. Ta-
lon ilmapiiriin vaikuttaa paljon se, minkälaiseksi asukkaat sen itse rakentavat. Ilmapiirin
luonnissa voidaan kumminkin tukea myös vuokranantajan tasolta. Reinola (2020) pe-
rääntyykin asukkaiden välistä vuorovaikutusta – oli se sitten kasvokkaista tai
sähköistä.

Nuori saattaa kokea eriytymistä omassa asuinyhteisössään, jos hänen asumisvaikeuk-
sistaan aiheutuu haittaa muille talon asukkaille. Häiriötilanteet ja muut arjen hallintaan
liittyvät puutteet voivat herättää naapureissa turhautumista, joka saattaa kohdistua suo-
raan kyseiseen nuoreen. Tämä taas vaikuttaa pitkään jatkuessaan yhteisöllisyyteen,
asumisviihtyvyyteen ja naapurisopuun. Yhteisöllisyydellä onkin suuri merkitys tällaisten
tilanteiden ennaltaehkäisemisessä, jotta naapurustossa ei muodostuisi turhaa kaksin
jakoa asukkaiden välille.

3.3 Nuorten asumisneuvonta

Asumistaitoja pyritään vahvistamaan erinäisin ohjauksen ja neuvonnan keinoin. Yhtenä
toimintamuotona on asumisneuvonta, jota on saatavilla sekä kunnan, kolmannen sek-
torin että valtakunnallisten vuokrayhtiöiden järjestämänä palveluna. Asumisneuvonnan
juuret ulottuvat Suomessa 80- ja 90-luvun vaihteeseen, jolloin kokeilussa oli hanke-
muotoinen sosiaalisen isännöinnin työmuoto. Asumisneuvonta käsitteenä on otettu
käyttöön 2000-luvulla, kun sosiaalinen isännöinti muutti muotoaan. Asumisneuvonta on
siis alun perin lähtenyt Suomessa käyntiin hankemuotoisena toimintana, mutta on sit-
temmin vakiintunut yhdeksi tärkeimmistä asunnottomuuden ennaltaehkäisyn keinoista.
(Oosi & Kortelainen & Karinen & Jauhola & Luukkonen 2019: 10–12.)

Asumisneuvonnan työmuodot ovat ajan saatossa olleet hajanaisia ja vaihtelevia, mutta
asumiseen liittyvää neuvontaa on kuitenkin annettu jo paljon ennen asumisneuvonta
käsitteen syntymistä. Asumisneuvonnalla on pyritty vastaamaan lisääntyviin asumisen
ongelmiin sekä sosiaalisen isännöinnin kasvavaan tarpeeseen siirryttäessä pois talo-

kohtaisesta talonmiesmallista kohti keskitettyjä huoltoyhtiöitä. Asumisneuvonta on luonteeltaan ennaltaehkäisevää toimintaa ja sijoittuu jonnekin sosiaalityön sekä isännöinnin välimaastoon. (Oosi ym. 2019: 10.)

Itsenäiseen asumiseen liittyviä ongelmatilanteita pyritään monesti ennaltaehkäisemään sekä ratkaisemaan ensisijaisesti neuvonnan keinoin. Asumisneuvoja voi auttaa esimerkiksi vuokravelkatilanteiden, häiriötilanteiden ja häätöjen kanssa. Lisäksi asumisneuvonta voi sisältää uuden asukkaan perehdyttämistä, asumisviihtyvyyden parantamista, asumiseen liittyvien tukien hakemisessa neuvomista, palveluohjausta sekä yleistä neuvontaa asumiseen liittyvissä asioissa. Päämääränä on kuitenkin aina häätöjen ja asunnottomuuden ennalta ehkäisy. (Oosi ym. 2019: 13–14.)

Nuorisoasuntoliitto ry on teettänyt selvityksen asumisneuvonnan vaikutuksesta nuorten itsenäiseen ja vakaaseen asumiseen. Yksi tärkeimmistä ominaisuuksista nuorten kanssa toteutettavassa asumisneuvontatyössä on nuorten aktiivinen tavoittelemineen sekä nuorten sitouttaminen työskentelyyn. Asumisneuvojaan yhteydenottamisen kynnyks näytti madaltuvan silloin, kun kyseessä oli tuttu asumisneuvoja, tai aiemmat kokemukset asumisneuvonnasta olivat olleet hyviä. (Tykkyläinen 2017: 12–14.) Kaiken kaikkiaan asumisneuvonnan vaikuttavuuden voidaan nähdä parantuvan, kun palvelua on saatavilla mahdollisimman lähellä, sitä toteutetaan eri työmuotoja hyödyntäen sekä yhteydenotto on monikanavaista (Viitanen 2015: 89).

Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistyksissä toteutettava asumisneuvonta on nuoren saatavilla hänen tarpeidensa mukaan, oli kysymyksessä mikä tahansa asumisen vaihe. Suurin osa nuorista tavataan henkilökohtaisesti ja heidät perehdytetään asumisen alkaessa. Asumisneuvonta sisältää myös talousneuvontaa vuokratien ennalta ehkäisemiseksi sekä niihin puuttumiseksi. Tämän lisäksi asumisneuvonta sisältää palveluohjausta esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouteen, velkaneuvontaan tai muuhun viranomaisasiointiin. (Tykkyläinen 2017: 9.) Nuorten asumisneuvonta on siis nuoren tarpeisiin pohjautuvaa neuvontaa asumiseen ja talouteen liittyvissä asioissa. Tavoitteena on tukea itsenäisen asumisen alkamista ja sen jatkumista. Yleisestä asumisneuvonnasta nuorten kanssa tehtävä asumisneuvontatyö eroaa erityisesti siinä, että nuorten tavoittamisella ja sitouttamisella on erityisen suuri rooli palvelun vaikuttavuuden ja onnistumisen kannalta.

4 Vertaisohjauksesta tukea neuvontatyöhön

Vertaisohjauksen juuret ulottuvat aina 1400-luvulle asti, jolloin menetelmää käytettiin opintojen ohjaamiseen englantilaisissa sisäoppilaitoksissa. Vanhemmasta opiskelijasta, joka auttoi uusia opiskelijoita sopeutumaan opiskelijayhteisöön ja käytäntöihin käytettiin jo silloin nimeä ”tutor”. Myöhemmin toimintaa on kehitetty mm. Andrew Bellin toimesta 1700-luvun lopulta alkaen, jolloin kouluihin kohdistettiin mittaavia budjettileikkauksia. Vanhempia opiskelijoita otettiin mukaan opetustilanteisiin opettamaan nuorempia opiskelijoita. Myöhemmin 1960-luvulla ylioppilaskunnat alkoivat edistää opintoja tukevaa vertaisohjausta myös Suomessa. (Kallinen & Kerbs & Nurmi 2006: 9–10.)

Vertaisohjauksen ideana on se, että ihmiset antavat toisilleen tukea ja apua heille yhteisessä asiassa. Toiminta perustuu näiden henkilöiden väliseen vuorovaikutukseen, jonka aikana jaetaan tietoa, vaihdetaan kokemuksia ja hyödynnetään jokaisen omia taitoja. Vertaisella ja ohjattavalla on pääsääntöisesti tavoitteena yhteinen päämäärä, kuten esimerkiksi tutkinnon suorittaminen. (Kallinen ym. 2006: 9.) Vertaistuki perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja sen vahvuutena nähdään juuri vastavuoroisuus. Myös omat arjen kokemukset ja henkilökohtainen elämäkokemus korostuvat, jolloin vertaiset voidaan nähdä ikään kuin oma elämänsä asiantuntijoina. Kun sosiaalinen tukiverkko vahvistuu, vähentää se myös yksinäisyyden ja syrjäytyneisyyden tuntemuksia. Vertainen voi samalla päästä itse avun vastaanottajasta aktiiviseksi toimijaksi esimerkiksi vertaistukiryhmissä. (Salonen 2012: 12–14.)

Sosiaalialalla vertaisohjausta voidaan käyttää esimerkiksi työllistymisen edistämiseen, kuntoutukseen, kotoutumiseen tai vaikkapa asuinviihtyvyyden lisäämiseen. Näin ollen esimerkiksi jonkin tietyn sosiaalipalvelun pidempiaikainen käyttäjä voi toimia vertaisohjaajana uusille palvelun käyttäjille jakaen heille omaa kokemusperäistä tietoaan.

4.1 Vertaisohjauksen muodot

Vertaisohjausta voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Olen jakanut vertaisohjauksen kolmeen eri toimintamuotoon, jotka ovat vertaistukiryhmät, kokemusasiantuntijuus sekä vertaistuutorointi. Tässä yhteydessä en tarkastele erikseen tukihenkilötoimintaa, sillä kyseinen toimintamuoto ei vaadi vertaisuutta toteutuakseen. Seuraavaksi käyn läpi

edellä mainittuja vertaisohjauksen toimintamuotoja sekä niiden eroja toisiinsa verrattuna. Myöhemmin keskityn tutkielmassani pelkästään vertaistuutoroinnin arvioimiseen osana nuorten asumisneuvontatyötä.

Vertaistukiryhmät koostuvat ihmisistä, jotka jakavat kokemuksiaan samaan asiaan liittyen. Keskustelemalla vastavuoroisesti kokemuksistaan vertaistuen piirissä olevat henkilöt saavat tukea toisiltaan. Vertaistukea voidaan tarjota henkilökohtaisesti, ryhmässä tai esimerkiksi internetin avoimissa yhteisöissä. Tuki voi olla kasvokkaista, verkossa tapahtuvaa tai puhelimitse tarjottua. Vertaistukiryhmän vetäjänä voi toimia koulutettu vapaaehtoinen toimija, ammattilainen tai ryhmä voi koostua pelkästään keskenään tasavertaisista henkilöistä. Organisoidussa vertaistuessa toiminta perustuu kuitenkin aina siihen, että vertaistukija jakaa oman pidempiaikaisen kokemuksensa asiasta muille. (Terveyskylä 2020.) Tämä on vertaisohjauksen tasa-arvoisimpia ja dialogiarvoltaan rikkaimpia toimintamuotoja, sillä vertaistukiryhmä on parhaimmillaan täysin tasavertainen. Tämän määrittää kuitenkin se, ketä ryhmään osallistuu sekä onko ryhmä vertaisohjattu vai toimiiko ohjaajana esimerkiksi ammattilainen.

Kokemusasiantuntijuus on lähtöisin vapaaehtoistyöstä, tukihenkilötoiminnasta ja ennen kaikkea vertaistuesta. Käsite on itsessään suhteellisen uusi ja sitä onkin alettu käyttää kunnolla vasta 2000-luvulla. Kokemusasiantuntija jakaa tietoa omasta elämäkokemuksestaan sekä henkilökohtaisesta voimaantumispolustaan. Kokemusasiantuntijat ovat viime aikoina saaneet entistä enemmän vastuuta palvelujen järjestämisessä, kun heille tarjotaan yhä laajempia asiantuntijuustehtäviä yhdessä ammattilaisen kanssa toimien. Yleisesti ottaen kokemusasiantuntijuus on enimmäkseen käytössä esimerkiksi mielenterveys- ja päihdekuntoutuksissa, joissa kokemusasiantuntijan toipumispolku on osa vertaistukea muille. (Hirschovits-Gerz & Sihvo & Karjalainen & Nurme 2019: 10–11.)

Vertaistuutorointi on vertaisohjauksen vanhin työmuoto. Kuten aiemmin todettiin, vertaistuutorointia on käytetty jo 1400-luvulta alkaen oppilaitoksissa uusien opiskelijoiden perehdyttämiseen ja tukemiseen opintojen alkuvaiheessa. Vertaistuutorilla tarkoitetaan vanhempaa opiskelijaa, joka sitoutuu aktiivisesti ja vapaaehtoisesti ohjaamaan uusia opiskelijoita. Tavoitteena on pyrkiä edistämään uusien opiskelijoiden itseohjautuvuutta opintojen suhteen sekä heidän keskinäistä yhteistyötään opintojen etenemiseksi. Kun

opinnot etenevät, myös vertaistutorointi muuttuu passiivisemmaksi ja tarvittaessa saatavilla olevaksi toiminnaksi. (Kallinen ym. 2006: 16.) Tuutoritoimintaa on Suomessa käytössä ainakin korkeakoulutasolla sekä toisen asteen opinnoissa.

4.2 Vertaisneuvonta nuorten asumisneuvontatyössä

Aiemmin olen käsitellyt vertaisohjausta ja sen erilaisia toimintamuotoja. Jatkossa tulen puhumaan pelkästään vertaisneuvonnasta, jonka erotan nyt käsitteenä edellä mainitusta vertaisohjauksesta. Vertaisneuvonnalla tarkoitan kevyempää vertaistukea verratien vertaisohjaukseen. Vertaisneuvonnan aikana neuvontaa antava henkilö antaa neuvoja omien kokemuksien ja oppimansa perusteella, mutta ei kuitenkaan ohjaa tuen vastaanottajan toimia. Vertaisneuvonnan aikana ei esimerkiksi opeteta asumistaitoja kädestä pitäen tai tehdä tukihakemuksia yhdessä. Vertaisneuvonnan tavoitteena on enemmänkin tuoda saatavilla olevaa tietoa helpommin löydettäväksi ja näkyvämmäksi sekä luoda mahdollisuuksia neuvonnan saajalle toimia itse oikealla tavalla. Vertaisneuvoja toimii myös kannustajana ja vertaistuen antajana.

Nuorten kanssa toimivissa järjestöissä käytetään vertausohjauksellisia menetelmiä osana ammatillista ohjausta, ja tämä on otettu käyttöön myös asumisneuvontatyössä. Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry on ottanut mukaan nuorten asumisneuvontatyöhön vertaisneuvonnallisen näkökulman osallistamalla NAL Asunnot Oy:n asukkaita mukaan neuvontatyöhön talotuutoritoiminnan avulla. Talotuutoritoiminnassa yksi talon asukkaista toimii vertaisneuvojana ja naapuriapuna muille talon asukkaille. Talotuutorin tehtävänä on neuvoa asukkaita asumiseen liittyvissä asioissa, edistää asumisviihtyvyyttä talolla sekä toimia yhteytenä asukkaiden ja vuokranantajan välillä. Tämä on yksi toimintamuoto, jota voidaan käyttää nuoren asumisneuvontatyössä. Tämän lisäksi asumisen kentällä on käytetty esimerkiksi erilaisia vertaistukiryhmiä, oppitunteja, asumisen iltoja ja asukastupatoimintaa (Nuorisoasuntoliitto ry 2015: 16, 24).

Tukemalla nuorta hänen omaan arkeensa kuuluvassa ympäristössä, nuori voi oppia itse tekemään asioita sen sijaan, että häntä pelkästään neuvottaisiin tai ohjattaisiin oikeaan suuntaan. Vertaisneuvonnan avulla voidaan vahvistaa myös nuoren asumistaitoja, kun nuori oppii luottamaan itseensä ja kykyynsä selviytyä arjen askareista itsenäisesti. Vertaisneuvonnan keinoin voidaan näin ollen myös toimia nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi sekä yhteiskuntaan kuulumisen tunteen vahvistamiseksi.

4.3 Yhteisökasvatuksellinen näkökulma

Yhteisökasvatusta voidaan määritellä vähintään yhtä monella tavalla, kuin yhteisöäkin. Perinteisesti yhteisökasvatus on yhdistetty päiväkodeissa, kouluissa ja nuorisokodeissa toteutettavaan kasvatukseen. Petri Salo (2002) käsittelee yhteisökasvatusta aikuiskasvatuksen näkökulmasta, jossa aikuisten parissa toteutettava kasvatustoiminta sijoittuu arkiseen, jokapäiväiseen elinympäristöön instituutioiden sijaan (Salo 2002: 10–11). Näin ollen yhteisökasvatuksen voidaan nähdä siis olevan osaltaan myös arjen aikuiskasvatusta.

Vaikka yhteisökasvatusta voi tarkastella usean eri toimintamuodon kautta, on näissä nähtävissä myös yhteisiä piirteitä. Lawson (1998: 24–25) on eritellyt neljä eri tunnusmaista ominaisuutta, joita on nähtävissä yhteisesti useimmissa yhteisökasvatuksen muodoissa.

- Yksi tärkeimmistä tavoitteista yhteisökasvatuksessa on yhteisöllisyyden aikaansaaaminen sekä sen vahvistaminen.
- Yhteisö muodostaa sellaisen sosiaalisen tilan, jonka sisällä yksilöt voivat heille parhaalla mahdollisella tavalla osallistua päätöksentekoon.
- Yhteisökasvatukseen liittyvä toiminta ja siihen osallistuminen tekevät siitä perinteistä aikuiskoulutusta mielekkäämmän ja tarkoituksenmukaisemman kasvatusvaihtoehdon.
- Yhteisökasvatuksessa toimintaan voi osallistua matalalla kynnyksellä, jolloin se edistää tasa-arvoisuutta perinteistä aikuiskoulutusta paremmin.

Myös asumiseen liittyvässä vertaisneuvontatyössä voidaan yhtenä näkökulmana pitää yhteisökasvatuksellisuutta. Yhteisökasvatus osana aikuiskasvatustoimintaa nähdään toteutuvan ihmisten jokapäiväisessä ja arkisessa elinympäristössä perinteisten kasvatustoimintainstituutioiden sijaan. Vapaan yhteisökasvatuksen periaatteena on, että henkilöllä on yksilöllinen vapaus, halu sekä mahdollisuus toimia oman tilanteensa muuttamiseksi. Yhteisökasvatuksen tavoitteita on esimerkiksi vahvistaa toiminnan kohteena olevaa yhteisöä sekä edesauttaa osallisuuden ja aktiivisen toiminnan muodostumista. (Salo 2002: 10–14.)

Yhteisöllä on aiemmin historiassa tarkoitettu kylän tai pienen kaupungin kaltaista aluetta, joka on muodostanut tiiviin ja yhteisöllisen asuinympäristön. Nykypäivänä yhteisö

nähdään kuitenkin vapaammin minkälaisena järjestelmän muotona vaan, kunhan se sisältää vuorovaikutuksellisuutta, paikallisuutta sekä toiminnallisuutta ihmisten välillä. (Roivainen 2004: 13–17; Lehtonen 1990: 197–233; Salo 2002: 12). Yhteisö voi muodostua siis useamman ihmisen välille silloin, kun kyseiset henkilöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Näin ollen yhteisöjä voi muodostua esimerkiksi omasta naapurustosta tai talon rapusta. Parhaimmillaan nämä yhteisöt mukailevat pientä kyläyhteisöä, jossa autetaan ja tuetaan naapureita yhdessä. Yhteisöä on käsitelty myös yhteenliittymäksi, jossa toisiaan yhdistäviä asioita, jotka luovat yksilöiden välille yhteenkuuluvuuden tunnetta (Nivala & Ryyänen 2019: 109).

Sosiaalipedagogiseen näkemykseen kuuluu olennaisena osana ajatus siitä, että yksilöiden kasvuprosessi tapahtuu juuri yhteisöissä vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Yhteisöt mahdollistavat yksilön kasvun kohti yhteiselämää, joka muodostuu yhdessä tekemisen, vuorovaikutuksellisuuden ja merkityksellisten ihmissuhteiden kautta. Yhteisö ei siis muodostu automaattisesti pelkästään alueellisesti lähellä toisiaan sijaitsevista ihmisistä, vaan heidän välillään tulee toteutua yllä mainittuja ominaisuuksia. (Nivala & Ryyänen 2019: 94, 109–110.)

Näin ollen esimerkiksi samassa taloyhtiössä asuvien naapureiden välille ei välttämättä synny yhteisöä, jos heillä ei ole mitään yhteistä tai he eivät ole vuorovaikutuksessa keskenään. Taloyhtiön sisälle voi myös muodostua useampia yhteisöjä riippuen siitä, miten asukkaat keskenään järjestäytyvät. Talon sisällä voi siis olla useampi eri kokoinen yhteisö, ja asukkaat voivat kuulua useampaan yhteisöön samaan aikaan. Taloyhtiön sisäisistä yhteisöistä esimerkkinä mainittakoon asukastoimikunnat, jotka koostuvat talon asukkaista. Asukastoimikunta pyrkii myös aktiivisesti kasvattamaan omaa yhteisöään tiedottamalla asukkaita sekä edistämään yhteisöllisyyttä erilaisten yhteisten toimintojen, kuten asukasiltojen ja juhlien avulla.

4.4 Talotuutoritoiminta

Talotuutoritoiminta sai alkunsa vuonna 2017, kun Pääkaupunkiseudun Nuorisosasunnot ry lähti mukaan kokeilemaan Homma himaan -palvelun konseptia. Tänä päivänä jo loppuneen Homma himaan -palvelun ideana oli vakinaistaa uudenlainen asumismuoto, jossa yhdistetään työ sekä asuminen. Palvelun tarkoituksena oli kehittää työkalu, jonka avulla voitaisiin löytää sekä asuntoa että töitä kaipaavat henkilöt. Tällä pyrittiin tuke-

maan esimerkiksi nuoria itsenäistymisen aikana takaamalla sekä asunto että työ saman aikaisesti. Homma himaan oli mukana Vuosisadan rakentajat -kilpailun finaalissa vuonna 2017 ja se oli osa Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen Oman muotoinen koti -projektia. (Vuosisadan rakentajat 2021.)

Talotuutoritoiminta suunniteltiin yhdessä Homma himaan -palvelun kanssa ja kokeilu käynnistettiin yhteistyössä Nuorisoasuntoliiton tytäryhtiön NAL Asunnot Oy:n kanssa marraskuussa 2017. Tavoitteena oli luoda konsepti, jossa yhdistettäisiin asuminen sekä talolla toteutettavat kevyet työtehtävät. Työn tarjoamisella pyritään antamaan nuorelle arvokasta työkokemusta, rytmiä arkeen sekä rahallista korvausta vuokratulujen helpottamiseksi. NAL Asunnot Oy toimii talotuutorien työnantajana ja Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry koordinoi toimintaa.

Talotuutoreita on ollut vuosina 2017–2021 yhteensä neljä ja he ovat toimineet pääkaupunkiseudun taloilla. Talotuutori on asukas, joka haluaa kehittää ja ylläpitää omalla talollaan asumis- ja naapuriviihtyvyyttä sekä edesauttaa yhteisöllisyyden syntymistä. Yhdessä asumisneuvojan ja NAL Asuntojen kanssa talotuutori voi kehittää omaa toimenkuvaansa ja työtehtäviään vastaamaan oman talon asukkaiden tarpeita. Työtehtäviin voi kuulua esimerkiksi uusien asukkaiden tervehtiminen, talon yleisiin tiloihin ja varausjärjestelmiin tutustuttaminen, naapureiden auttaminen arkisissa askareissa, kevyitä apuisännöllisiä tehtäviä, talon yleisilmeen silmällä pitämistä sekä asumiseen liittyvissä asioissa neuvomista ja oikeisiin palveluihin ohjaamista. Työtunteja kerääntyy kuukaudessa korkeintaan 20 tuntia. (Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021a.)

Talotuutoritoiminnan tavoitteena on yhtäältä vaikuttaa positiivisesti talolla asuvien nuorten asuinympäristöön sekä asumiskokemuksiin ylläpitämällä ja kehittämällä talon asumis- ja naapuriviihtyvyyttä sekä edesauttamalla yhteisöllisyyden syntymistä. Toisaalta tavoitteena on kuitenkin myös tarjota itse talotuutorina toimivalle nuorelle arvokasta työkokemusta, rytmiä arkeen sekä taloudellista tukea itsenäistymiseen. Toimiessaan talotuutorina nuori pääsee harjoittelemaan työelämätaitoja turvallisessa ympäristössä ja asumisneuvojan tukemana. Talotuutorina toimiva nuori saa myös työtodistuksen lopetettuaan talotuutorin työt ja voi merkitä tämän omaan ansioluetteloonsa myöhempää työnhakua varten.

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna talotuutoritoiminta keskittyy olennaisesti nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseen. Talotuutori on tarvittaessa nuoren apuna

arjessa ja auttaa vahvistamaan asumistaitoja itsenäisen asumisen onnistumiseksi. Koska talotuutori on myös itse nuori, pystyy hän samaistumaan nuoruuteen kuuluvaan elämäntilanteeseen. Talotuutori voi kannustaa hakeutumaan kouluun tai töihin ja jakaa nuorelle ajankohtaisia vinkkejä työnhausta, koulupaikoista tai muista vaihtoehdoista. Tutustumalla talotuutoriin heti muuttaessa, nuori tuntee jo yhden naapurin talosta. Kun nuori tuntee edes jonkun tutun talosta, madaltaa se kynnystä osallistua esimerkiksi asukasiltoihin tai muihin naapureiden yhteisiin tapahtumiin. Näin nuori voi verkostoitua naapureiden kesken ja mahdollisesti vahvistaa omaa sosiaalista turvaverkkoaan.

Talotuutori on myös tukena asumistaitojen opettelussa. Asumistaitoihin kuuluu olennaisena osana arkisia toimenpiteitä, kuten jätteiden lajittelu, vuokran maksaminen, tukien hakeminen, kaupassa käyminen, ruuan laittaminen, lemmikkien hoito sekä järjestys- sääntöjen noudattaminen. Tämän lisäksi asumistaitoihin kuuluu myös se, että tietää keneen olla yhteydessä ongelmatilanteissa. Nuoren tulisi esimerkiksi tietää keneen olla yhteydessä, jos putket vuotaa tai avaimet hukkuvat. Näissä asioissa talotuutori pyrkii auttamaan naapureitaan neuvonnan ja kevyen ohjauksen keinoin. Talotuutori ei tee mitään nuoren puolesta vaan on tukena ja turvana tehden asioita yhdessä nuoren kanssa. Talotuutori ikään kuin perehdyttää muita talon asukkaita itsenäiseen asumiseen.

Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry tarkastelee ja kehittää talotuutoritoimintaa säännöllisesti yhdessä asukkaiden, talotuutorien sekä NAL Asuntojen kanssa. Talotuutoritoiminnalle myönnettiin vuonna 2019 Vuoden hyvä käytäntö -palkinto Nuorisoasuntoliiton toimesta, jonka myötä talotuutoritoiminta on tunnustettu hyväksi menetelmäksi kentän toiminnassa. Tämän myötä toiminnan vaikutuksista onkin tarkoitus viedä lisää tietoa koko nuorisotyön kentälle.

Vastaavanlaista vertaisneuvontaa on järjestetty myös kansainvälisellä tasolla, mutta suoranaisesti samanlaista toimintaa ei ole vielä löytynyt mistään. Esimerkiksi The Australasian Housing Instituten järjestämä virtuaalinen mentorointiohjelma (Virtual Mentoring Program) pyrkii saattamaan yhteen mentoreita ja mentoroitavia henkilöitä, jotka etsivät tukea, rohkaisua ja neuvoja sosiaalisen asumisen ammattilaisilta. Mentoriohjelma kestää keskimäärin noin 8 kuukautta ja se on maksullinen mentoroitaville. Kyseinen mentoriohjelma ei kuitenkaan keskity pelkästään asumiseen, vaan tavoitteena on laajentaa omia verkostojaan ja pysyä yhteyksissä vuonna 2020 alkaneeseen tautitilanteeseen liittyvistä eristystoimista huolimatta. (Australasian Housing Institute 2021.)

5 Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus

Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa pyritään tuottamaan tietoa siitä, voidaanko jotakin työelämässä käytettyä menetelmää pitää yleisesti hyvänä. Samalla tavoitellaan kokemusperäisesti pätevää tietoa, ja onkin olennaista arvioida, millaista tietoa tavoitellaan ja millä tavalla. Yhtenä tavoitteena on saada kokemukseen perustuvaa ammatillista näyttöä, jonka kautta voidaan todentaa työn vaikuttavuutta. Kokemusperäisen tiedon keräämisessä esimerkiksi ns. hiljaisen tiedon kerääminen on suuressa roolissa. (Toikko & Rantanen 2009: 39–40.) Aiempaa tieteellistä tutkimusta tai korkeakoulutason tutkielmia vertaisneuvonnasta oli kuitenkin tämän tutkielman kirjoittamisen hetkellä löydettävissä hyvin vähän.

Aiemmista tutkielmista mainittakoon kuitenkin Mustonen (2016), joka on tehnyt oman tutkielmansa vertaisneuvonnan mahdollisuuksista iäkkäiden henkilöiden kotona asumisen tukemisessa. Lisäksi vertaisneuvontaa käsittelevät Pääsukene (2020), jonka tutkielma tarkastelee maahanmuuttajien vertaisneuvontatyön kehittämistä, sekä Oikarinen (2021), jonka tutkielma käsittelee vertaisneuvontaan kohdistuvaa kehittämistyötä. Oli tärkeää päästä tarkastelemaan aihetta tällä kertaa nuorten näkökulmasta ja nähdä, nousiko kyseisen kohderyhmän kautta erilaisia näkökulmia verraten jo toteutettujen tutkielmien johtopäätöksiin.

Kansainvälisesti vertaisneuvonnasta käytetään käsitettä *peer counselling* tai *peer assistant*, jotka esiintyvät suurimmaksi osin koulutukseen liittyvässä kontekstissa (Carr 1984). Asumisneuvontaan liittyvästä vertaisneuvonnasta löytyy hyvin vähän kansainvälisiä tutkimuksia, mutta asumisneuvonnan ja vertaisneuvonnan vaikutuksia on kuitenkin tutkittu erikseen. Nuorten vertaistuutoroinnista on esimerkiksi saatu hyviä tuloksia peer-to-peer (P2P) tuutorointiohjelmassa, joka on vähentänyt epäonnistumisia lääketieteellisessä oppilaitoksessa sekä normalisoinut tuen ja avun tarvetta nuorten keskuudessa (Provencio – Garcia – Roesch 2018). Tuutoritoiminnan nähdään myös vähentävän esimerkiksi opiskeluihin liittyvää ahdistusta silloin, kun tuutorina toimii saman ikäinen henkilö (Moliner – Alegre 2020). Näin ollen voidaan siis nähdä, että myös tuutoritoiminnan avulla olisi mahdollisuus edistää esimerkiksi nuorten onnistumisen kokemuksia sekä madaltaa kynnystä pyytää apua silloin, kun kokee sitä itse tarvitsevansa.

5.1 Ammatillinen kehittämistarve

Vertaisneuvonnan ammatillinen kehittämistarve nousi esille suoraan sosiaalialan työelämän käytännöistä, sillä vertaisneuvonta on jo otettu osaksi nuorten asumisneuvontatyötä joissakin palvelukokonaisuuksissa. Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistyksessä (Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry) on otettu yhdeksi työmenetelmäksi talotuutoritoiminta, jossa nuori toimii vertaisneuvojana asumisasioissa NAL Asuntojen asukkailla. Toiminnan vakiintuessa yhdistyksessä on noussut tarve tarkastella vertaisneuvontatyötä sekä sen merkitystä asukkaiden asumisviihtyvyyden kannalta. Toimintaa on ollut tarkoitus myös kehittää vastaamaan paremmin asukkaiden toiveita ja tarpeita.

Talotuutoritoiminnan kehittäminen jakautuu kahteen pääasialliseen suuntaan. Yhtäältä on haluttu kehittää talotuutoritoiminnan käytäntöjä sekä talotuutorien työmenetelmiä. Tähän kuuluu olennaisena osana esimerkiksi talotuutorien toteuttama viestintä, vuorovaikutus asukkaiden kanssa, ajankäyttö sekä työtehtävät. Toisaalta tutkielman tuloksia tullaan käyttämään myöhemmin myös valtakunnallisen talotuutorioppaan tekemisessä. Talotuutoriopas on tarkoitettu pääasiassa nuorisotyön parissa toimiville ammattilaisille ja se on saatavissa myöhemmin maksuttomana sähköisenä versiona. Opas sisältää neuvoja ja ohjeita talotuutoritoiminnan aloittamiseksi nuorisotyön näkökulmasta, mutta on sovellettavissa myös muiden kohderyhmien kanssa. Talotuutoriopas tuotetaan Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry:n toimesta yhteistyössä NAL Asuntojen ja Nuorisoasuntoliiton kanssa.

Vaikka tuloksien soveltaminen ja toiminnan kehittäminen keskittyykin pääsääntöisesti talotuutoritoiminnan kohteena oleviin nuoriin, niin tuloksista voi olla hyötyä myös taluutoreille itselleen. Talotuutorina toimivilla nuorilla on mahdollisuus saada tutkielman tuloksista työkaluja myös itselleen, joita he voivat käyttää talotuutorina toimiessaan. Tutkielman tuloksia voidaan käyttää myös osana uusien talotuutorien ohjausta ja perehdytystä. Parhaimmassa tapauksessa talotuutorit pääsevät tarkastelemaan sekä reflektoimaan omaa toimintaansa objektiivisemmin itsensä ja oman työnsä kehittämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön teettämän selvityksen mukaan sote-järjestöjen kehittämistoimissa on nähty erityisen tärkeänä juuri vertaistoiminnan kehittäminen. Kokemusasiantuntijuuden ja teorian tiedon yhdistäminen osaksi palvelujen toimintaa nähdään juuri järjestöjen vahvuutena kehittämistoiminnassa. Järjestöjen toivotaankin rakentavan en-

tistä syvempää yhteyttä kansalaisnäkökulman ja tieteellisen tutkimuksen välille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020: 53–56.) Osa järjestöistä jo järjestääkin omassa toiminnassaan vertaisneuvontaa, joten edellytykset tämänkaltaiselle kehittämistoimelle ovat olemassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE-toiminta) painottuu järjestöissä kokemusasiantuntijuuden, vertaistuen ja vapaaehtoistyön avulla tuotettuun ennaltaehkäisevään toimintaan. Kuntien tarjoamasta palvelusta tämä erottuu niin, että toiminta on kohdennettu pääsääntöisesti juuri erityisryhmille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020: 22.) Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa linjattiin tavoitteeksi nuorten syrjäytymisen väheneminen sekä nuorten osallisuuden kasvattaminen. Lisäksi tavoitteena oli turvata erityisryhmien asumista lisäämällä opiskelija- ja nuorisoasuntojen rakentamista. (Valtioneuvosto 2019: 54, 175).

Ympäristöministeriön asuntopoliittisen kehittämisohjelman mukaan yhtenä tavoitteena on ollut edistää nuorten pääsemistä alkuun omalla asumispolullaan, tukea erityisryhmien asumista sekä kiinnittää huomiota asumisneuvonnan saatavuuden paranemiseen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen. Näissä kaikissa painoalueena on mainittu erityisesti nuoret ja maahanmuuttajat. (Ympäristöministeriö 2020: 23; 44–45.)

Sosiaali- ja terveysministeriön teettämän selvityksen, tutkielman toteuttamisen aikaisen hallitusohjelman sekä Ympäristöministeriön asuntopoliittisen kehittämisohjelman mukaan on siis nähtävissä, että vertaistukityön ja vertaisneuvonnan kehittämiselle on kysyntää myös yhteiskunnallisella tasolla. Tämän lisäksi erityisesti nuorten asuminen on huomioitu kehittämistavoitteissa ja poliittisissa linjauksissa. Näin ollen ammatillinen ja yhteiskunnallinen kehittämistarve oli siis selvästi olemassa tutkielman aiheelle.

5.2 Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymys

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle. Tavoitteena oli myös lisätä ymmärrystä vertaisneuvonnan merkityksestä sekä mahdollisuuksista osana nuorten asumisneuvontaa. Tähän pyrittiin tarkastelemalla, miten nuoret ovat kokeneet vertaisneuvontatyön, ja onko tällä ollut vaikutusta heidän asumisviihtyvyytensä tai asumistaitojen kehittymiselle. Tutkielman aikana tarkasteltiin ni-

menomaan vertaisneuvontaa, joka eroaa muusta vertaistoiminnasta olennaisella tavalla. Tässä tutkielmassa nuorten vertaisneuvonnalla tarkoitetaan neuvontatyötä, jossa vertainen nuori neuvoo toista nuorta oman kokemuksensa ja taitojensa perusteella. Kyse ei ole siis pelkästään kokemusten jakamisesta ja vertaistuen antamisesta. Vertaisneuvonta sijoittuu tässä mielessä jonnekin vertaistuen ja ammatillisen asumisneuvonnan välille.

Tutkielman lähtökohtana oli tarkastella jo olemassa olevan toimintamuodon vaikutuksia nuorten asumiseen. Näin ollen asetin tutkimuskysymykseksi, **minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle?** Pyrin saamaan tähän vastauksen selvittämällä Nuorisosoasuntoliiton tytäryhtiön NAL Asunnot Oy:n asukkaiden sekä taloilla toimivien talotutorien kokemuksia Pääkaupunkiseudun Nuorisosasunnot ry:n koordinoimasta talotutoritoiminnasta.

Saatujen tuloksien ja johtopäätösten perusteella on myöhemmin tarkoitus lähteä kehittää talotutoritoimintaa vastaamaan entistä paremmin talojen asukkaiden toiveita ja tarpeita. Tämän lisäksi tavoitteena on myöhemmin laatia talotutoriopas nuorisotyön ammattilaisille, jonka pohjalta nuorten kanssa toimivat ammattilaiset voivat itse alkaa rakentaa talotutoritoimintaa omassa työympäristössään.

5.3 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkielma toteutettiin käyttäen laadullista tutkimusstrategiaa. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusstrategia keskittyy nimensä mukaisesti aineiston laatuun määrällisyyden sijaan. Laadullisen tutkimuksen aikana pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä tutkimukseen osallistuvien henkilöiden näkökulmasta. Tämä edellyttää aina sitä, että ollaan lähtökohtaisesti kiinnostuneita tutkittavien henkilöiden tunteista, kokemuksista ja arvomaailmasta. Laadulliselle tutkimukselle on luontaista myös se, että tutkimuksen aikana palataan useasti asetettujen tutkimuskysymysten äärelle niitä tarkentaen. Aineiston kerääminen perustuu laadullisessa työotteessa esimerkiksi erilaisiin avoimia kysymyksiä sisältäviin haastatteluihin, kyselyihin, ryhmäkeskusteluihin ja havainnointiin. Aineistosta pyritään löytämään erilaisia näkökulmia siihen, millä eri tavoilla tutkittua ilmiötä voidaan tarkastella. (Juuti & Puusa 2020: 9–13.)

Valitsin tutkielmaani käytettäväksi laadullisen tutkimusstrategian, koska tavoitteenani oli saada mahdollisimman yksilökohtaisia ja kokemukseen pohjautuvia vastauksia määrällisen aineiston sijaan. Osana laadullista tutkimusstrategiaa tässä tutkielmassa sovellettiin fenomenologista lähestymistapaa, joka perustuu tutkittavien henkilöiden kokemusten ymmärtämiseen (Juuti & Puusa 2020: 9–13).

Aineistoa kerättiin sekä haastatteluilla että sähköisellä kyselyllä. Haastattelut järjestettiin niille nuorille, jotka ovat toimineet talotuutoreina vuosina 2017–2021. Sähköinen kysely lähetettiin niiden NAL Asuntojen talojen asukkaille, joissa on ollut talotuutoritoimintaa vuosina 2017–2021. Tutkimuslupa myönnettiin Nuorisoasuntoliiton tytäryhtiöltä NAL Asunnot Oy:ltä, joka toimii työnantajana talotuutoreille sekä vuokranantajana asukkaille. Haastattelun menetelmällisenä tavoitteena oli saada arvokasta kokemustietoa tutkittavilta henkilöiltä aiheeseen liittyen, sekä saada luotua uskottavia päätelmiä tutkitusta ilmiöstä (Marshall & Rossman 2006: 101–102; Puusa 2020: 103). Sähköinen kysely toteutettiin tarkkaan valituilla kysymyksien aseteluilla, jotta voitiin mahdollistaa vastaajien mahdollisimman laajan kokemusmaailman avaaminen, vaikka kyseessä ei ollutkaan henkilökohtainen haastattelutilanne. Sekä haastatteluissa että sähköisessä kyselyssä annettuja vastauksia oli myös mahdollista muokata ja tarkentaa vielä jälkikäteen vastaajan pyynnöstä.

Kummatkin aineiston hankintamenetelmät sisälsivät haasteita, jotka tiedostin ennakkoon. Tutkielman toteuttamisen aikana Suomessa vallitsi tartuntatautilanne, jonka vuoksi hallitus ja aluehallintovirasto asettivat suosituksiin pohjautuvia rajoitteita sosiaaliselle kanssakäymiselle. Näihin kuuluivat suositukset kasvomaskin käyttämisestä, alle 10 henkilön kokouksista, etätyöstä sekä turvavälien noudattamisesta.

5.4 Fenomenologinen lähestymistapa

Fenomenologisen tutkimuksen tarkoituksena on päästä mahdollisimman lähelle tutkittavien henkilöiden omaa elämysmaailmaa sekä tarkastella ilmiötä heidän henkilökohtaisen kokemustodellisuutensa kautta. Tavoitteena on nähdä sekä ymmärtää tutkittava ilmiö juuri sellaisena, kuin se ilmenee tutkittavien henkilöiden omassa elämässä. Tämä ymmärrys koostuu loppuen lopuksi lähes kokonaan siis tutkimukseen osallistuvien henkilöiden aikaisemmista kokemuksista ja tuntemuksista tutkittavaan ilmiöön liittyen. (Huhtinen & Tuominen 2020: 297.) Fenomenologisessa tutkimuksessa pyritään koko-

naan välttämään tutkittavan henkilön ymmärtämistä etukäteisen tiedon sekä olettamusten perusteella. Sen sijaan tavoitteena on ymmärtää tutkittavan välittömiä kokemuksia, tunnetta ja intuitiota kyseisessä elämäntilanteessa. (Lehtomaa 2006: 164; Perttula 2006: 139.)

Elämän aikaiset tapahtumat ja ilmiöt muodostavat kokemuksia henkilön kokeman merkityksellisyyden kautta. Merkityksellisyys korostuu vastaisesti myös siinä vaiheessa, kun henkilö arvioi omia kokemuksiaan tiettyyn ilmiöön liittyen. Fenomenologinen ymmärrys on pitkälti tulkinnallista ja vaatii tuloksien suhteuttamista ympäröivään ymmärrykseen. Tutkittavan henkilön elämäntilanne toimii näin ollen samalla osana tutkittavaa ilmiötä. Tämä edellyttää tutkijalta pyrkimistä vahvaan ennako-olettamattomuuteen teoreettisen tutkimusasenteen sijaan. (Lehtomaa 2006: 163–166, 190.) Aineistoa analysoidessa tuleekin kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tarkasteltavien henkilöiden kokemusten tulkinta ei vääristy tutkimuskysymyksen ohjailemana, vaan vastauksia pystytään tarkastelemaan puolueettomasti sekä avoimesti säilyttäen vastausten autenttisuuden.

Ihmisen kokemusta voidaan tutkia empiirisesti silloin, kun tutkija on aidosti kiinnostunut muiden kokemuksista. Tämä erottaa fenomenologisen tutkimuksen teoreettisesta tutkimuksesta. Kokemuksen tunne on ihmiselle aina merkityksellinen ja yhtä lailla todellista, vaikka tätä ei erikseen tutkittaisi. Tutkimuskohteeksi valikoidaan kohderyhmä, jonka elämäntilanteeseen kuuluu kokemuksia tutkitusta aiheesta. Perttulan (2006) mukaan kokemus ei koostu pelkästään sanoista, käsitteistä, eleistä tai tavoista, vaan kokemus on elävää sisältäen tunteita, uskoa, intuitiota ja näiden yhdistelmiä (Perttula 2006: 134).

Haasteita fenomenologisen lähestymistavan soveltamiselle tutkielmani toteuttamisen näkökulmasta aiheutti oikeanlaisten kysymysten asettelu sekä kyselyn toteuttaminen sähköisenä. Ongelmaksi muodostui erityisesti oikeanlaisten kysymysten asettelu sähköiseen kyselyyn, jotta tutkittavien henkilöiden kokemusmaailma saataisiin näkyväksi. Tutkijan on hankala pyytää esimerkiksi tarkennusta tai selvennystä annettuun vastaukseen jälkikäteen, kun kyseessä on itsenäisesti etänä täytettävä kysely (May 2011: 104). Nämä huomioon ottaen kiinnitinkin erityistä huomiota kysymysten muotoiluun, asetteluun sekä sisältöön aineistoa kerätessä.

5.5 Aineiston kerääminen

Aineisto kerättiin puolistrukturoitujen haastatteluiden sekä sähköisen kyselyn avulla. Sekä talotuutorien haastattelut että sähköinen kysely järjestettiin keväällä 2021 huhti-toukokuun aikana. Haastatteluihin kutsuttiin kaksi nykyistä ja kaksi entistä talotuutoria, joista yhteensä kolme osallistui haastatteluun. Sähköinen kysely lähetettiin sähköpostijakelulla niille NAL Asuntojen asukkaille, joiden taloilla on ollut tai on tällä hetkellä talotuutoritoimintaa. Näitä talokohteita oli neljä, joissa oli yhteensä 345 asuntoa. Sähköposti lähetettiin kaikille niille asukkaille, joilta löytyi ajantasainen sähköpostiosoite NAL Asuntojen asiakastietojärjestelmästä. Tämän lisäksi kysely oli näkyvillä kyseisten talojen Facebook-taloryhmissä. Sähköiseen kyselyyn vastasi yhteensä 16 asukasta.

Talotuutorien haastattelukysymykset sekä sähköisen kyselyn kysymykset oli jaettu kolmeen eri osaan, jotka olivat talotuutoritoiminta, asumistaidot ja asumisviihtyvyyys sekä vertaisneuvonta. Haastattelu- ja kyselyrunko sisälsivät avoimia kysymyksiä, joiden avulla pyrittiin tuomaan esille vastaajien henkilökohtaisia kokemuksia talotuutoritoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta (Liite 3; Liite 4). Kysymyksien asettelussa kiinnitettiin erityistä huomiota vastaajan mielipiteiden ja kokemusten kuvaamisen mahdollistamiseen.

Kysymyksien asettelussa oli fenomenologisen menettelyn soveltamisen vuoksi tärkeää myös se, että kysymykset eivät sisältäneet minkäänlaisia ennakko-oletuksia tai -asetelmia, jotka voisivat vaikuttaa vastauksen muotoutumiseen. Pelkästään tarkkaan mietityt kysymykset eivät kuitenkaan riitä takaamaan laadukasta aineistoa. Sekä haastatteluihin että sähköiseen kyselyyn liittyi seuraavia haasteita, jotka tiedostin etukäteen.

Haastatteluissa olisi ollut ensisijaisen tärkeää päästä toteuttamaan haastattelu kasvokkain haastateltavalle mieluisassa ja turvallisessa paikassa. Suomessa vallitsevan tartuntatautilanteen asettamien rajoitusten vuoksi kasvokkaisia haastatteluja ei kuitenkaan pystytty järjestämään. Tämän vuoksi talotuutorien haastattelut toteutettiin etänä Microsoft Teams-sovelluksen avulla. Ennen haastattelua kiinnitin huomiota siihen, että etänä toteutettava videohaastattelu saattaa pahimmillaan vaikuttaa haastattelun tunnelmaan sekä aiheuttaa turhaa jännitettä haastattelijan ja haastateltavan väliselle vuorovaikutukselle. Vaarana oli, että haastateltavan oma kokemusmaailma ei pääsisi näkyville samalla tavalla, mikäli haastateltava jännittäisi kameralle vastaamista. Haastattelu oli kuitenkin mahdollista toteuttaa useamman etätapaamisen muodossa, mikäli haastateltava kokisi ensimmäisen etänä toteutettavan haastattelutilanteen epämiellyttävänä.

Suosituksset ja rajoitukset eivät kuitenkaan vaikuttaneet sähköisenä toteutettavaan kyselyyn, joka jaettiin NAL Asuntojen asukkaille. Sähköisessä kyselyssä haasteita aiheutti etukäteen se, kuinka saadaan tavoitettua juuri ne asukkaat, kenelle talotutoritoiminnasta on ollut eniten hyötyä. Vaikuttaako kyselyyn vastaamiseen esimerkiksi se, jos asumistaidoissa tai elämänhallinnassa on haasteita? Uskaltavatko nuoret vastata totuuden mukaisesti sähköiseen kyselyyn vai koetaanko omasta tilanteesta mahdollisesti häpeää? Kaunistelevatko nuoret vastauksiaan ajatellen etukäteen, mikä olisi haastatelijan mielestä oikea vastaus kysymykseen? Kuinka saada myös sellaiset nuoret vastaamaan sähköiseen kyselyyn, jotka eivät käytä esimerkiksi tietotekniikkaa arkielämässään juuri ollenkaan?

Edellä mainitut haasteet pyrin ottamaan erityisesti huomioon kysymyksien asettelussa sekä vastaamisen ohjeistuksessa. Ohjeistuksessa painotettiin mielipiteen vapautta ja sitä, että kaikki vastaukset ovat arvokkaita. Korostin myös vastauksien tärkeyttä talotutoritoiminnan kehittämiseksi. Sekä yksilöhaastatteluissa että sähköisessä kyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä, jotka ohjasivat vastaajaa kuvailevaan ilmaisuun (Liite 3; Liite 4). Taloille oli tarkoitus viedä myös paperisia versioita sähköisestä kyselystä, jotka olisi voinut palauttaa asumisohjaajan postilaatikkoon. Tätä ei kuitenkaan rajoitusten vuoksi voitu tehdä. Haastattelutilanteet nauhoitettiin äänitiedostoiksi ja sähköisen kyselyn tulokset tallennettiin tekstitiedostona. Aineistoa säilytettiin lukitulla ulkoisella kovalevyllä, jota vain tutkielman tekijä pääsi käsittelemään.

Tutkimusprosessiin kuuluu erinäisiä vaatimuksia, jotka tulee ottaa huomioon tutkielmaa tehdessä. Tutkimuksessa on oltava selvillä tehtyjen ratkaisujen perusteltavuus sekä niiden luonne, koska tutkimuskysymyksen määrittelyn myötä voi tulla esille erinäisiä uskomuksia sekä etukäteen määriteltäviä ratkaisuja, joita ei kuitenkaan voi perustella vielä sen tarkemmin. Tutkiminen on luonteeltaan prosessinomaista, eli tutkimustuloksien tulee suuntautua tulevaisuutta kohden. Tutkimuksen on oltava myös arvovapaata toimintaa, mikä tarkoittaa sitä, että tutkijan henkilökohtaisen arvomaailman ei tule mitenkään vaikuttaa tutkimuksen lopullisiin tuloksiin. (Varto 1992: 18–20.)

Aineiston keräämisen yhteydessä pyrin noudattamaan ihmistieteisiin kuuluvia eettisiä periaatteita, joita ovat vahingon välttämisen, oikeudenmukaisuuden, autonomisuuden kunnioituksen ja sekä hyödyn periaatteet. Jotta edellä mainitut periaatteet voisivat toteutua, oli tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä oikeus keskeyttää osallistumisensa tutkielman toteuttamiseen. Lisäksi tutkielmaan osallistumisen tuli olla vapaaehtoista sekä

yksityisyyttä ja itsemääräämisoikeutta kunnioittavaa. (Hämäläinen & Niemelä 1993: 64–88; Kuula 2006: 22–23, 59–65.) Näiden periaatteiden noudattamista avattiin myös informaatiokirjeessä (Liite 1), joka toimitettiin haastatteluihin osallistuville talotuutoreille sekä sähköisen kyselyn vastaajille.

Informaatiokirjeessä (Liite 1) osallistujille kerrottiin mahdollisimman tarkasti tutkielman tarkoitus ja tavoite. Lisäksi heille kerrottiin oikeudesta kieltäytyä kokonaan tutkielman toteuttamiseen osallistumisesta sekä kerätyn aineiston käytön kieltämisestä. Aineistoa käsitellessä vastauksista poistettiin kaikki mahdolliset tunnistetiedot ennen aineiston siirtämistä valmiiseen tutkielmaan. Sähköiseen kyselyyn pystyi vastaamaan nimettömänä, joka mahdollisti yksityisyyden suojan säilyttämisen kaikkein parhaiten. Kyselyssä pyydettiin vastaajaa kuitenkin jättämään sähköpostiosoite, johon lähetettiin automaattinen sähköposti kyselyyn vastaamisen jälkeen. Automaattinen sähköposti sisälsi tutkielman toteuttajan yhteystiedot, mikäli vastaaja haluaisi muokata, tarkentaa tai kieltää vastauksensa käyttämisen tutkielman toteuttamisessa.

Kysymyksien asettelussa kiinnitin huomiota siihen, etten johdattele nuorta vastaamaan ennalta haluttuja asioita vaan pyrin mahdollistamaan aidon kokemuksen kuulluksi tulon. Nämä edellä mainitut asiat huomioon ottaen pyrin rakentamaan mahdollisimman turvallisen ja avoimen tilan tutkimukseen osallistuville nuorille. Lisäksi pyrin kiinnittämään huomiota erityisesti siihen, että tutkimusprosessista ei aiheutuisi minkäänlaista haittaa nuorille itselleen. Tämä tarkoitti sitä, että nuorten osallisuudesta talotuutoritoimintaan tai asumistaitojen arvioidusta vähäisyydestä ei annettu tietoa kolmansille osapuolille. Kolmannella osapuolella tarkoitetaan tässä asiayhteydessä erityisesti vuokrantajaa sekä isännöintiä. Nuorille ei tullut minkäänlaisia seurauksia asumisen suhteen eivätkä vastaukset vaikuttaneet vuokrasuhteeseen tai asemaan asukkaana.

5.6 Aineiston analysointi

Laadullisen tutkimuksen aineiston analysoimiseksi tutkijan tulee pyrkiä tunnistamaan tutkimukseen liittyvät omat ennakkotietonsa ja -uskomukset, sillä nämä vaikuttavat aineiston analysointivaiheessa tuloksien tulkitsemiseen. Analyysin tavoitteena on ymmärtää ilmiötä tulkitsemalla ja kuvailemalla aineistosta saatavaa informaatiota. (Juuti & Puusa 2020: 143.) Tämä on osittain kuitenkin ristiriidassa fenomenologisen lähestymistavan kanssa, jossa ennako-oletuksista ja -tiedosta pyritään juuri irtautumaan tutki-

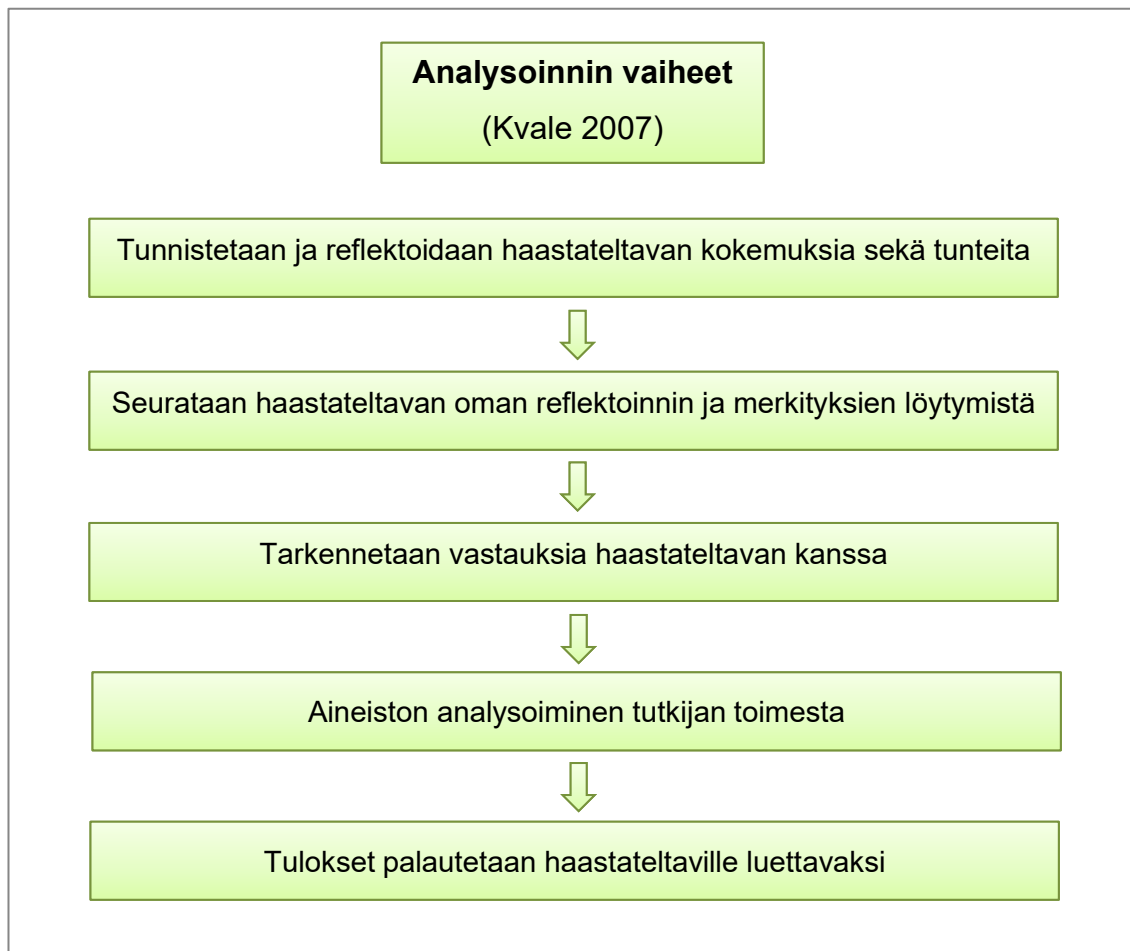
mustuloksia tarkastellessa. Sen sijaan yksi aineiston tulkitsemisen tärkeä osa on tunnistaa ne asiat ja olosuhteet, jotka mahdollisesti vaikuttavat vastauksien muotoutumiseen. Näitä ovat esimerkiksi tutkijan ja tutkittavan välinen suhde, tutkittavan sen hetkinen elämäntilanne sekä tutkimusympäristö.

Aineiston analyysin tulee perustua avoimuuteen, järjestelmällisyyteen, perusteltavuuteen sekä tarkistettavuuteen. Useimmiten aineiston kerääminen sekä analysointi kulkevat rinnakkain keskustellen prosessin edetessä. Tutkimuksen aikana kohderyhmä saattaa esimerkiksi kasvaa kokonaan uusilla tutkittavilla kohteilla tai tutkija voi palata jo haastatellun henkilön pariin täydentämään vastauksia. (Puusa 2020: 145–146.) Haastatteluissa vastauksien täydentäminen onnistui helpommin, kuin sähköisessä kyselyssä. Sähköiseen kyselyyn vastattiin anonyymisti, mutta vastaaja pystyi itse halutesaan olla yhteydessä tutkielman toteuttajaan, mikäli hän halusi muuttaa, tarkentaa tai poistaa vastauksiaan.

Haastatteluista ja sähköisestä kyselystä saatu aineisto jäsennettiin pienempiin osiin, jonka jälkeen aineisto kategorisoitiin vastauksissa toistuvien ominaisuuksien perusteella. Kategorisoinnin pohjalta koottiin tulokset sekä johtopäätökset, joita myöhemmin peilattiin teoreettiseen viitekehykseen. Tuloksia tarkastellessa jokaiseen tapaukseen tulee perehtyä huolellisesti ja tarkastella sitä eri näkökulmista. Tavoitteena on löytää sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia esille nousseiden tapausten joukosta. (Puusa 2020: 146–147; Marshall & Rossman 2006: 159.)

Haastatteluista saadun aineiston analysoinnin aikana seurasin Kvalen (2007) määrittelemiä viittä haastattelun analysoinnin vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa haastattelusta pyrittiin tunnistamaan vastaajan kokemukset sekä tunteet ja refleктоitiin näitä. Toisessa vaiheessa seurattiin sitä, näkyikö vastaajan oma refleктоinti vastauksien edistytessä, ja löysikö vastaaja mahdollisesti itse uusia merkityksiä aiheen käsittelystä. Kolmannessa vaiheessa palattiin täsmentämään saatuja vastauksia haastateltavien kanssa. Haastateltaville lähetettiin luettavaksi tiivistetty versio litteroidusta aineistosta, jolloin heillä oli mahdollisuus tarkentaa, muokata tai pyytää poistamaan omia vastauksiaan. Neljännessä vaiheessa tallennettu haastattelu analysoitiin pelkästään tutkielman tekijän puolesta. Viidennessä vaiheessa valmiit tulokset palautettiin vielä haastateltavien luettavaksi, jossa heillä oli vielä mahdollisuus kommentoida analysoinnin tuloksia. (Kvale 2007: 102–103.)

Sähköisestä kyselystä saadun aineiston analysointiin sovellettiin yllä mainittuja Kvalen (2007) haastatteluun tarkoitettuja analysoinnin vaiheita siltä osin, kuin niitä oli mahdollista toteuttaa. Sähköisessä kyselyssä vastausten tarkentaminen jälkikäteen ei kuitenkaan suoraan ollut mahdollista, sillä päätös kyselyn jälkeisestä vastauksen tarkennuksesta jäi kokonaan nuorelle. Nuorelle lähti kyselyyn vastaamisen jälkeen automaattisessa sähköpostissa yhteystiedot, joiden avulla he pystyivät tarvittaessa olla yhteydessä tutkielman toteuttajaan jälkikäteen vastauksien täydentämiseksi, tarkentamiseksi tai poistamiseksi kokonaan. Kyselyyn vastannut henkilö sai kuitenkin päättää olla myös ottamatta yhteyttä, jolloin ei välttämättä saatu kaikkia tarvittavia selvennyksiä jo annettuihin vastauksiin. Tämä johti osaltaan siihen, että tulkinta jäi joissakin vastauksissa yksin tutkielman toteuttajan vastuulle.

Kuvio 1. Haastattelun analysoinnin vaiheet (Kvale 2007).

6 Tulokset

Haastatteluissa annetut vastaukset kuvasivat taloilla toimivien talotuutorien henkilökohtaista näkemystä talotuutoritoiminnan vaikuttavuudesta asukkaiden asumistaitojen kehittymisessä sekä asumisviihtyvyyden muodostumisessa. Vastauksista kävi ilmi myös se, miten talotuutorit itse kokevat vertaisneuvonnan toimivuuden talossa. Osa tuloksista oli odotettavissa, mutta vastauksista nousi esille myös yllättäviä näkemyksiä liittyen vertaisneuvontaan.

Sähköisen kyselyn vastaukset kuvasivat talotuutoritoiminnan kohteena olevien asukkaiden näkemystä talotuutoritoiminnasta ja sen vaikutuksista heidän omien asumistaitojen sekä asumisviihtyvyyden kehittymiselle. Vastauksista kävi ilmi myös se, koetaanko talotuutoritoiminta ja vertaisneuvonta tarpeelliseksi osana nuorten asumisneuvontapalveluita. Sähköisen kyselyn vastauksissa oli huomattavissa täysin toisistaan eriäviä mielipiteitä, mutta esiin nousi myös yhteneväisiä teemoja.

6.1 Talotuutori arjen apurina

Talotuutorien ja sähköiseen kyselyyn vastanneiden asukkaiden vastauksissa korostuivat talotuutorin merkitys yhteisöllisyyden edistäjänä sekä arjen apurina. Nämä pitivät sisälleen erityisesti talotuutorin oman aktiivisuuden ja esillä olemisen asukkaiden keskuudessa. Talotuutorin koettiin olevan ikään kuin innostaja ja kannustaja talolla. Osa sähköiseen kyselyyn vastanneista asukkaista kuitenkin koki, että talotuutoritoiminnan tulisi olla vieläkin avoimempaa ja aidosti yhteisöllisempää.

Mä uskon, et semmonen niinku yhteisöllisyyden fiilis on kumminkin niinku aika selkee myös uusille asukkaille, kun ne tulee tänne ja näkee et tuolla on lappu mun naamasta ja tavallaan niinku ehkä sellainen tieto siitä, että on mahdollisuus osallistua ja saada semmoinen yhteisöllinen porukka ja on mahdollisuus saada apua johonkin pikkujuttuihin...Et jos sä olet ihan tosi nuori tai muuttanut toiselta paikkakunnalta esimerkiksi, niin ehkä se on vähentänyt nuorien tai uusien muuttajien yksinolon tunnetta.

(Talotuutorin haastattelusta)

Suurin osa talotuutoreilta pyydettyyn apuun liittyi selvästi teknisiin työtehtäviin. Talotuutorit kertoivat asukkaiden pyytäneen apua esimerkiksi yleisten tilojen ovien avaamiseen, telkkarin asentamiseen, kukkien kasteluun, eläinten hoitoon, palohälyttimen säätämiseen sekä taulujen kiinnittämiseen. Osa uusista asukkaista on myös pyytänyt talon esittelyä muutettuaan taloon.

Se (talotuutori) tuli kerran mua vastaan käytäväl ja kysyin, mistä löydän varastot. Käytiin kattoo mun varastokoppi ja sen jälkeen se (talotuutori) näytti mulle viel muutkin paikat.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Edellä mainittujen tehtävien lisäksi talotuutorit kertoivat neuvoneensa yhteistilojen käytössä, toimineensa keskustelutoverina, vastanneensa erilaisiin kysymyksiin liittyen esimerkiksi häiriö- ja vikailmoitusten tekemiseen sekä lainanneensa asukkaille yhteiskäyttötavaroita ja ruokatarvikkeita, kuten sokeria ja kahvia. Näiden lisäksi talotuutorit kertoivat asukkaiden pyytäneen apua myös esimerkiksi juhlien ja yhdistävän toiminnan järjestämiseen. Suuri osa talotuutoreilta pyydetyistä asioista olivat nopeaa reagointia vaativia tapauksia, jolloin apua tarvittiin juuri sillä kyseisellä hetkellä.

On ollut jotain esimerkiksi, että jollain on jäänyt avaimet ja on voinut tulla mun luo tai sit on jäänyt jotain yleisten tilojen avaimia, tai sit on unohtanut jotain, esimerkiksi laittaa oven kiinni.

(Talotuutorin haastattelusta)

Kolmasosa sähköiseen kyselyyn vastanneista asukkaista ei ollut käyttänyt talotuutorin palveluita ollenkaan. Asukkaat, jotka olivat käyttäneet palvelua, kertoivat pyytäneensä apua yhteisten tilojen ovien avaamiseen, tavaroiden katoamistilanteissa, häiriötilanteiden selvittämisessä sekä talon ympärillä olevien palvelujen löytämiseen. Eräs sähköiseen kyselyyn vastannut asukas mainitsi myös taloon liittyvissä yhteisissä käytännöissä opastamisen.

Pyysin yhden kerran apua pesulan käyttöön. Mä en saanu pesukoneita käynnistymään niin talotuutori auttoi siinä. Siinä koneessa oli joku vika, mut ei tarvinnu soittaa huoltomiestä, kun selvisi heti.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Talotuutorit kertoivat asukkaiden ottaneen yhteyttä pääsääntöisesti Whatsappin ja Facebookin kautta. Näiden lisäksi asukkaat ovat ottaneet yhteyttä puhelimitse, sähköpostitse sekä käytävällä kasvotusten ohimennen. Osa asukkaista on myös tullut soittamaan suoraan talotuutorin ovikelloa. Sähköiseen kyselyyn vastanneet asukkaat kertoivat ottaneensa talotuutoriin yhteyttä niin ikään Whatsappin ja Facebookin kautta. Talotuutoreilta kysyttäessä mielekkäintä yhteydenottotapaa, vastaukset jakautuivat sekä kasvokkaiseen että sähköiseen yhteydenottoon. Kaikki talotuutorit kuitenkin käyttivät molempia yhteydenottotapoja asukkaiden tavoittamiseen.

Mä oon varmaan eniten ollut siellä Facebook-ryhmässä. Käytävillä mä oon huikkailu sitten asukkaille tai tervehtinyt asukkaita. Jos on törmännyt

johonkin, että joku vaikka tuo muuttokuormaa sisään, niin sitten oon siinä kans huikannu, että ”moi” ja kertonut vähän ittestäni ja niin edespäin.

(Talotuutorin haastattelusta)

Sähköiseen kyselyyn vastanneiden asukkaiden antaman palautteen mukaan talotuutorien toiminta on ollut kiitettävää taloilla. Osa asukkaista kertoi talotuutorin olleen aktiivisesti esillä ja avustaneen talon Facebook-ryhmässä säännöllisesti. Tämän koettiin vaikuttavan talon yhteisöllisyyteen positiivisesti ja madaltavan kynnystä kysyä pieniäkin arkisia asioita. Eräs sähköiseen kyselyyn vastanneista asukkaista kuvaili talotuutorin myös tuovan aktiivisesti esille epäkohtia talolla. Toisaalta talotuutorin toivottiin myös enemmän vievän asukkaiden mielipiteitä eteenpäin sekä toimivan asukkaiden äänenä.

Talotuutori voisi mielestäni olla tuomassa kaikkien asukkaiden äänen kuuluviin. Kun suunnitellaan esim. uusia tiloja asuinrakennuksessa, talotuutori voisi olla vastaanottamassa mielipiteitä ja viemässä niitä eteenpäin.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Talotuutorit kertoivat saaneensa asukkailta palautetta sekä suoraan, että välillisesti. Suoraa palautetta on tullut suurimmaksi osin kiitoksina heti asukkaan auttamisen jälkeen. Osa talotuutoreista koki antamansa avun olevan arvostettua varsinkin silloin, kun sitä on tarvittu. Yleisesti talotuutoritoiminnasta talotuutorit eivät kokeneet saaneensa palautetta. Suoran palautteen lisäksi talotuutorit nostivat esille sellaisia tekijöitä, jotka voidaan lukea välilliseksi palautteeksi toiminnasta. Talotuutorit kertoivat, että suuri osa asukkaista on ottanut uudelleen yhteyttä talotuutoriin, kun kerran on jo asioinut tämän kanssa. Talotuutorit eivät myöskään ole saaneet negatiivista palautetta jälkikäteen asukkailta.

No ei sellaista mitään suurta palautetta oo tullut. Ei ole ollut mitään sellaista niinku kritiikkiä tai jotain negatiivista palautetta myöhemmin, että ”sä laitoit huonosti nää taulut seinälle”. Ei mitään sen tyyppistä. Pääasiassa palaute on ollut vaan, että ”kiitos” tai ”kiitos tosi paljon”.

(Talotuutorin haastattelusta)

Talotuutorit ovat olleet pääsääntöisesti apuna talon muille asukkaille, mutta haastatteluiden perusteella talotuutoritoiminnasta on nähtävissä olevan hyötyä myös talotuutoreille itselleen. Eräs talotuutori kuvaili toiminnan kasvattaneen myös häntä itseään ja opettaneen hänelle esimerkiksi sosiaalisia taitoja.

Yleisesti omalta kohdalta voin sanoa vaan, että on ollut hyvin opettavaista ja itseäkin kasvattavaa toimintaa kyllä. On pitänyt opetella ehkä olemaan

vähän enemmän ulospäin suuntautunut ja semmoinen toimeen tarttuvampi...oon kokenut tän myös itselleni hyödylliseksi, et mä en oo vaan ollut tässä niinku tarjoamassa pelkästään muille apua vaan oon saanut tästä toiminnasta myös itse paljon yhteisöllisyyttä ja elämäntaitojakin oppinut...Kyl tää homma antaa myös sille tekijällensä.

(Talotuutorin haastattelusta)

6.2 Asumistaitoja opitaan yhdessä

Asumistaidot jakautuivat sekä talotuutorien että sähköiseen kyselyyn vastanneiden asukkaiden vastauksissa selkeästi sosiaalisiin ja teknisiin kategorioihin. Sosiaalisten asumistaitojen nähtiin koostuvan kyvystä pyytää apua, kyvystä erehtyä ja oppia, asumisrauhan kunnioittamisesta, järjestyssääntöjen noudattamisesta, muiden asukkaiden huomioon ottamisesta sekä arjenhallinnasta, joka sisältää itseohjautuvaisuutta.

Vuokranmaksu, alueen yleinen siistinä ja kunnossapito sekä muista asukkaista välittäminen. Hyvän yhteishengen ylläpitäminen.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Sit niinku nää sosiaaliset taidot. Siis et ihan vaan se, että sanoo ”moi” niille naapureille, niin se nyt on aika tärkeätä. Kun se lisää sitten sitä omaa asumisviihtyvyyttä ennen pitkään.

(Talotuutorin haastattelusta)

Teknisten asumistaitojen nähtiin koostuvat siivoamisesta, kodin ylläpitämisestä, yleisten tilojen siistinä pitämisestä, ruuanlaitosta, laskujen maksamisesta (erityisesti vuokra ja sähkö), rahankäytön suunnittelemisesta, pyykkien hakemisesta ajallaan pesulasta sekä vioista ja häiriöistä ilmoittamisesta. Näiden lisäksi nähtiin tärkeänä, että asukas osaa ottaa yhteyttä oikeisiin tahoihin, ei saa häätöä asunnosta sekä tietää mitä esineitä tarvitsee asuntoonsa ja miten niitä käytetään oikein.

Et laskut maksaa ajoissa ja vuokra tulee maksettua ajoissa. Huolehtii, et on ruokaa kaapissa. Niin kauan, kun pysyy sähköt päällä, katto pään päällä ja ruokaa kaapissa, niin asiat on jo aika hyvällä mallilla.

(Talotuutorin haastattelusta)

Talotuutorit arvioivat omalla toiminnallaan olleen ainakin jonkinlaista vaikutusta asukkaiden asumistaitojen kehitykselle. Muiden auttamisen nähtiin tarttuvan hyvin muihin asukkaisiin, joka on näkynyt talon Facebook-ryhmässä lisääntyneenä avun tarjoamisena.

Asukkaat ovat myös lähestyneet talotuutoreita, kun he ovat halunneet selvittää, keneen voivat olla yhteydessä ongelmatilanteissa. Tämän arvioitiin tukevan asukkaiden itseohjautuvuuden muodostumista. Osa talotuutoreista kuvaili talossa vallitsevaa positiivista ”kulttuurimuutosta” muiden tervehtimisen suhteen. Tämän arvioitiin johtuvan siitä, että talotuutori on aktiivisesti tervehtinyt kaikkia vastaantulijoita.

Jos mä asuisin jossain talossa, missä ei tervehditä, niin kyl se tulee olemaan mulle aika kova paikka. Et tulee tervetullut olo, vaikka sä tulisitkin vain kotiin...Se on niinku kaikkien etu, että asukkailla on kiva tulla kotiin, koska silloin se pidentää sitä suhdetta niinku tähän taloon.

(Talotuutorin haastattelusta)

Talotuutorit kertoivat myös pyrkineensä auttamaan asukkaita niin, että ensi kerralla asukkaat osaisivat tehdä itse kyseisen asian. Tämä näkyi esimerkiksi pienremonttien yhteydessä (taulun kiinnitys, pyörän kumin vaihtaminen), jolloin talotuutori on korjauksen ohella myös neuvonut asukasta asian suhteen. Tähän liittyi esimerkiksi oikeanlaisten työkalujen valitseminen ja tarvikkeiden hankkiminen. Lisäksi osa talotuutoreista on ohjeistanut roskien viemisessä sekä kierrättämisessä, jonka jälkeen kyseisillä asukkailla on ollut havaittavissa selkeästi parannusta jätehuollon suhteen.

Kyl mä aina pyrin tuutorina myös sit auttamaan sitä kautta, että se (asukas) osaa ens kerralla tehdä sen sitten itse. Et en vaan niinku oo sillai et ”okei kiitos, mä hoidan asian”, vaan yritän sitten niinku auttaa niin, että siitä oppiikin jotain sitten.

(Talotuutorin haastattelusta)

Selkeä enemmistö sähköiseen kyselyyn vastanneista asukkaista oli kuitenkin sitä mieltä, että talotuutorin toiminnalla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta heidän asumistaitojensa kehittymiselle. Nämä vastaajat olivat suurimmaksi osaksi niitä asukkaita, ketkä eivät olleet käyttäneet talotuutorin palveluita vielä ollenkaan. Suurin osa talotuutorin palveluja käyttäneistä vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että talotuutori on opettanut heille arjen taitoja ja edistänyt sosiaalista aktiivisuutta.

Olen ehkä paljon aktiivisemmin mukana toiminnassa ja halukas vaikuttamaan asioihin Facebookissa järjestettyjen kyselyiden avulla.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

6.3 Asumisviihtyvyys muodostuu sujuvasta arjesta

Asumisviihtyvyydestä puhuttaessa vastauksien painotus näkyi selkeästi arjen sujuvuudessa ja asioiden toimivuudessa. Arjen sujuvuuteen vaikuttavat tekijät jakaantuivat sekä sosiaalisiin, että teknisiin kategorioihin. Sosiaalisesta näkökulmasta talotuutorit kuvailivat asumisviihtyvyyden muodostuvan rauhasta, turvallisuudesta, yhteisöllisyydestä sekä siitä, että on tervetullut olo talolla. Myös sähköiseen kyselyyn vastanneet asukkaat korostivat naapurien tervehtimistä, yhteisöllisyyttä, rauhallista ympäristöä, asumisrauhaa sekä naapurien tuntemista. Sosiaalisissa tekijöissä sekä talotuutorien että asukkaiden vastauksissa painottui eniten asumisrauha ja yhteisöllisyys.

Ulko- ja sisäalueiden siisteydestä, naapureiden ystävällisestä olemuksesta (edes se, että tervehditään toisiamme) sekä jokaisen asumisrauhan kunnioittamisesta.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Asumisviihtyvyyteen vaikuttavista teknisistä asioista talotuutorit mainitsivat oman asunnon ja yhteisten tilojen siisteyden, talon toimivuuden (esim. ovikoodit, ovet ja varausjärjestelmät) sekä luottamuksen siihen, että tarvittaessa puutteita korjataan.

Ne ei oo ne isot asiat, että joku sauna ei ole tarpeeksi hieno tai se, että onko nyt keraaminen liesi vai onko semmoinen hienempi liesi. Niin ne ei oo semmoisia asioita, mistä ihmiset on valittanut. Vaan ne on just sellaisia pieniä arjen asioita. Sit kun niitä on arjessa monta pientä asiaa, niin se tekee asumisesta vähän epämiellyttävämpää.

(Talotuutorin haastattelusta)

Sähköiseen kyselyyn vastanneet asukkaat toivat esille niin ikään myös siistin kodin ja yleiset tilat sekä asuintilojen toimivuuden (esim. pesulan varaukset, hissien toimivuus). Sekä talotuutorit, että asukkaat korostivat siis tilojen siisteyttä sekä teknistä toimivuutta talolla asumisviihtyvyyttä edistävinä asioina.

(Siististä)ympäristöstä, asuintilojen toimivuudesta (pesutilojen varaukset ym. Hissin toimivuus), ilmapiiristä ja asumisrauhasta.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Talotuutorit kuvailivat oman toimintansa vaikutuksia asumisviihtyvyyden muodostumiselle pääasiallisesti sosiaalisesta näkökulmasta. Talotuutoritoiminnalla arveltiin olevan vaikutusta erityisesti yhteisöllisyyden edistämiseen. Osa talotuutoreista kertoi tämän nä-

kyvän esimerkiksi tervehtimiskulttuurin lisääntymisenä talolla sekä kiinnostuksena asukastoimikuntaa kohtaan. Kokemuksen yhteisöllisyydestä koettiin paikoin muodostuvan vahvasti jo siinä vaiheessa, kun uusi asukas muuttaa taloon. Yhteisöllisyyden lisäksi talotuutoritoiminnalla nähtiin olevan vaikutusta myös asukkaiden toimijuudelle.

Ne, jotka on tavallaan niinku hyötynyt talotuutorista, niin on saanut hoidettua semmoisia juttuja, mitkä esimerkiksi tuntui ihan mahdottomilta, et ”mulla ei ole ketään, kuka auttais mua tässä”...semmoinen oma pystyvyys on jotenkin ehkä toisilla niinku jotenkin parantunut, tai usko siihen.

(Talotuutorin haastattelusta)

Sähköiseen kyselyyn vastauksissa korostui talotuutorin läsnäolo talolla ja matala kynnyks ottaa yhteyttä. Talotuutorin kuvailtiin luovan yhteistä menoa ja meininkiä talolla, pitävän huolta yhteiskäyttötavaroiden lainaamisesta sekä ottavan esille epäkohtia, joihin hän myös puuttuu. Kaiken kaikkiaan vastauksista kävi ilmi, että asukkaat eivät koe olevansa talolla yksin. Erityisesti mahdollisuus kysyä tarvittaessa apua talotuutorilta koettiin todella tärkeäksi.

No kiva tietää, että talossa on joku johon ottaa yhteyttä ja joka osaa vastata esim kysymyksiin fb-ryhmässä.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Pieni osa vastaajista koki kuitenkin, että talotuutorilla on ollut korkeintaan negatiivinen vaikutus oman talon asumisviihtyvyyteen. Tässä tilanteessa talossa on toiminut talotuutori, joka ei ole tervehtinyt naapureita, eikä hänen ole nähty osallistuvan esimerkiksi asukaskokouksiin. Lisäksi talotuutorilta olisi toivottu enemmän viestimistä itsestään ja talotuutoritoiminnan tarjoamista palveluista talolla. Negatiiviset kokemukset ovat siis muodostuneet lähinnä siitä, että talotuutori ei ole asukkaiden mielestä ollut tarpeeksi aktiivinen.

Talon yhteisöllisyyttä kuvailtiin sekä talotuutorien että asukkaiden toimesta pääosin hyväksi tai keskinkertaiseksi. Pieni osa vastaajista oli sitä mieltä, että talolla on todella vähän yhteisöllisyyttä tai sitä ei ole ollenkaan. Hyväksi koettu yhteisöllisyys nähtiin muodostuvan esimerkiksi toisten auttamisesta, tervehtimisestä käytävällä, muodostuneista ystäväporukoista, tavaroiden lainaamisesta, sekä luottamuksesta toisia naapureita kohtaan. Keskinkertaisessa yhteisöllisyydessä korostui yhteisen toiminnan puute, sekä asukastoimikuntakeskeisyys. Huonoksi arvioidussa yhteisöllisyydessä puuttui lähes kokonaan naapurien välinen tervehtiminen, yhteiset tapahtumat sekä yhteisistä tiloista huolehtiminen.

Talossamme ei ole yhteisöllisyyttä. Korkeintaan 3-5 naapuria edes tervehtii rappukäytävässä. Vastuuttomuus kukkii yhteisissä tiloissa sotkuisuuden ja ilkeilyn muodossa. Vähän väliä rappukäytävään on dumpattu rikkiäisiä huonekaluja ja muuta roskaa.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

6.4 Matalan kynnyksen vertaisneuvontaa

Vastauksissa korostui erityisesti palvelun matala kynnyks, tuttavallisuus ja helposti lähestyttävyyys, kun talotuutoreilta ja asukkailta kysyttiin vertaisneuvojan ja asumisneuvojan eroavuudesta neuvontatilanteessa. Talotutorit kuvailivat itseään rennoiksi, naapurilliseksi ja tuttavalliseksi henkilöiksi, joita on helpompi lähestyä kuin asumisneuvojaa. Asumisneuvoja koettiin enemmän virallisemmaksi työntekijäksi, kun talotutorin taas nähtiin olevan ”yksi meistä”. Tämä kävi vahvasti ilmi myös sähköisen kyselyn vastauksista, jonka perusteella asukkaat tosiaan pitävät talotuturia helpommin lähestyttävänä, tuttavallisempaan ja ”yhtenä meistä”.

Talotuturi vaikuttaa enemmänkin naapurilta ja ystävältä, eikä ns. yrityksen sisäiseltä henkilöltä, jolle voi olla vaikeampi ilmoittaa asioista.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Mulle se on hirveen tuttavallista se yhteydenottotavat, et ei mua täällä kukaan kohtele täällä minään ulkopuolisena työntekijänä...ei mulle tulla mitenkään yhtään virallisesti ottamaan yhteyttä, et se on aina tosi rentoa ja semmoista naapurillista ja tuttavallista.

(Talotutorin haastattelusta)

Tuttavallisuuden lisäksi talotutorien kokemuksen mukaan kynnyks kysyä pieniä arjen asioita koettiin herkästi matalammaksi, kun asukas asioi talotutorin kanssa asumisneuvojan sijaan. Osa talotutoreista on tarjonnut esimerkiksi jutteluapua sellaisiin arjen pikkujuttuihin, joiden koettiin olevan liian pieniä asioita asumisneuvojalle kerrottavaksi. Tähän liittyen talotutorit kokivat myös, että heiltä kysytään apua ja neuvoa herkemmin uudestaan. Sähköisen kyselyn vastauksien perusteella myös osa asukkaista oli sitä mieltä, että talotutoriin on matalammalla kynnyksellä yhteydessä uudestaan, kun asukas on kerran jo asioinut hänen kanssaan.

Ne, joita mä oon neuvonut, niin kysyy myös uudestaan. Usein, niinku tosi usein. Must tuntuu, et jos asumisneuvoja neuvoo, niin ”se on sillä hyvä, et mä en ehkä enää ole ton kanssa tekemisissä tai sit jos on ihan pakko niin sitten”. Mut usein ne kysyy uudestaan, joita mä oon neuvonut tai jotka on tullu kysyy multa. (Talotutorin haastattelusta.)

Talotuutorien haastatteluista kävi myös ilmi, että osa talotuutoreista kokee saavansa paikoin henkilökohtaisempia kysymyksiä ja pyyntöjä, kuin mitä asumisneuvojalta uskalletaan kysyä. Asumisneuvojalle suunnattujen kysymyksien koettiin olevan enimmäkseen teknisiä asioita, kuten esimerkiksi ”mihin avaimet palautetaan?” tai ”mistä saan vuokratua parkkipaikan?”. Tässä kohtaa on huomattavissa selkeä ero talotuutorien ja asukkaiden vastauksien välillä. Sähköisen kyselyn vastauksissa taas korostui enemmän käytännön asiat, kuten oikean puhelinnumeron löytäminen, pesulan käyttämiseen liittyvät asiat sekä muut yhteistiloihin liittyvät pikaista reagointia vaativat asiat, kuten oven avaukset.

Kun esimerkiksi tarvitsen apua heti, esimerkiksi yhteistilojen kanssa.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Vertaisneuvojan antaman neuvonnan hyötyjä ja haittoja tarkastellessa talotuutorit kiinnittivät huomiota erityisesti viestintään ja puhetapaan. Näissä koettiin olevan eniten eroja, kun verrattiin talotuutorin ja asumisneuvojan viestintätapoja. Esimerkiksi äänen sävy koettiin usein erilaiseksi, kun tarkastellaan asukkaille suunnattua ohjeistusta ja neuvontaa. Asumisneuvojan koettiin käyttävän virallisempaa ja raskaampaa kieltä verrattaessa talotuutorin kieleen.

Tietyissä asioissa ihan se äänensävyhän siinä viestinnässä on erilainen. Asumisneuvoja kirjoittaa viestiin sillai et ”hei asukkaat” tai ”arvon asukkaat” tai jotain sinnepäin. Ja et sit mä kirjoitan Facebookiin viestin, et ”hei tyypit”...et sillai se sävy on erilainen ja tuttavallisempi.

(Talotuutorin haastattelusta)

Viestinnällisten asioiden lisäksi sähköisen kyselyn vastaajat kokivat talotuutorilla olevan ajantasaisista tietoa talon tilanteesta, tavoista ja kulttuurista. Tämä kävi ilmi myös talotuutorien haastatteluista, sillä he kokivat paikoin omaavansa eräänlaista ”hiljaista tietoa”, mikä ei välttämättä välity paikallisyhdistykseen tai asumisneuvojalle asti. Tämä koettiin tärkeäksi ominaisuudeksi erityisesti silloin, kun asumisneuvoja vaihtuu usein. Hiljaisen ja ajantasaisen tiedon lisäksi talotuutorit arvioivat, että heidän antamansa neuvot ja ohjeet mahdollisesti sisäistetään sekä uskotaan paremmin, koska talotuutori koettiin ”yhdeksi meistä”.

Hyötyinä talotuutorin neuvoessa nähtiin sekä haastatteluissa että sähköisessä kyselyssä erityisesti se, että talotuutori koetaan monesti lähemmäksi henkilöksi ja kynnys lähestyä

on paljon pienempi, kuin asumisneuvojaa kohtaan. Tämä näkyi vahvasti sähköisen kyselyn vastauksissa, jotka painottuivat selkeästi talotuutorin läheisyyteen sekä luotettavan ja ajantasaisen tiedon saamiseen.

Kuten sanottu, talotuutori on ystävä ja naapuri. Neuvot tulevat siis hyvin läheiseltä lähteeltä.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Talotuutorin nähtiin olevan sellainen henkilö, johon on helpompi ottaa yhteyttä pienissäkin asioissa, eikä tarvitse pelätä ”kuormittavansa turhaan” ketään. Talotuutorit kokivat, että asukkaan kysyessä apua talotuutorilta myös vastausvauhti on nopeampaa ja oikea-aikaisempaa, kuin ottaessa yhteyttä virka-aikoina työskentelevään asumisneuvojaan.

Siin on varmaan se helppous ehkä, kun on lähellä. Niin mä oon ehkä huomannut, että usein muhun otetaan myös yhteyttä sellaisissa pienissä asioissa, missä ei sitten tavallaan.. sitä ei koeta tarpeeksi suureksi, et se kynnys ylittyisi siinä, et ottaa johonkin asumisneuvojaan yhteyttä. Mut sitten taas, kun mä olen täällä (talolla), niin sitten muhun on helpompi ehkä ottaa yhteyttä.

(Talotuutorin haastattelusta)

Myös sähköiseen kyselyyn vastanneiden asukkaiden kokemuksien mukaan avun saaminen talotuutorilta on nopeampaa, kuin asumisneuvojalta. Asukkaat arvioivat tämän liittyvän erityisesti siihen, että talotuutori on valmiiksi talolla. Nopean avun saamisen lisäksi talotuutorilta kysymisen nähtiin olevan matalan kynnyksen toimintaa.

Avun saaminen on nopeampaa, koska talotuutori on valmiiksi talolla. Kyl se asumisneuvoja käy talolla, mut liian harvoin ja huonoon aikaan.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Siinä tilanteessa se kynnys on niinku pienempi, kun se vertaisneuvoja on niinku hyvin tuttu, et sit niinku tavallaan niinku tietää ja tuntee hänet, niin sit voi kysyy niinku ihan vaan tos käytävällä et ”hei, nyt kun oot siinä niin osaat sä vastata?”.

(Talotuutorin haastattelusta)

Haittoina osa talotuutoreista koki erityisesti sen, että vertaisneuvojana toimiminen voi helposti henkilöityä ja personoitua liikaa. Tämä voi näyttäytyä varsinkin silloin, kun vertaisneuvoja ohjeistaa asukasta toimimaan toisella tavalla, eikä asukas pidä annetusta ohjeistuksesta. Ikävien asioiden ja huomautuksien arvioitiin olevan helpompi kohdistaa vertaisneuvojaan, joka asuu samassa talossa. Osa talotuutoreista koki, että asumisneuvojan neuvoessa asukasta samanlaista personoitumista ei niin herkästi tapahdu, sillä asumisneuvoja on usein puhelimen tai tietokoneen toisessa päässä.

Personoitumisen lisäksi haittana koettiin myös naapurisuhde neuvontatilanteessa. Naapurisuhteen vaikutus koettiin paikoin haastavaksi silloin, jos asukas kertoo jotain henkilökohtaista. Osa talotutoreista kertoi vaikeuksista vetää rajaa vertaisneuvojana toimimisen ja naapurina olemisen välille. Tämä oli havaittavissa myös sähköisen kyselyn vastauksista, joissa useampi asukas oli epävarma siitä, haluaako kertoa liian henkilökohtaisia asioita naapurille.

Kun vaikka se on tavallaan työntekijä, niin se on kuitenkin mun naapuri. Et jos se kertookin jotain toiselle naapurille vaikka käytäväl. Eikä sitä niinku kukaan valvo kumminkaan.

(Sähköisen kyselyn vastaaja)

Talotutorit arvioivat vertaisneuvojalta kaivattavan apua eniten teknisiin, nopeasti hoidettaviin ja juuri omaa taloa koskeviin käytännön asioihin. Näitä olivat esimerkiksi puhelimen lainaus huoltomiehelle soittamista varten ja fyysinen apu, kuten kantaminen, nostaminen ja pienremontit (taulun kiinnitys). Lisäksi mainittiin myös äkilliset arkijutut, kuten kahvin loppuminen, lakanoiden viikkaaminen, lastenrattaiden ulos kantaminen ja yleisten tilojen ovien avaaminen. Vertaisneuvojalla koettiin myös olevan enemmän paikallista tietoa nimenomaan asuinalueen palveluista ja muista käytännön asioista.

Sähköisen kyselyn perusteella asukkaat taas kaipaisivat apua juuri omaa taloa koskeviin yksityiskohtaisiin asioihin, nopeaa reagointia vaativiin tilanteisiin, muuttotilanteisiin, naapurin häirintään liittyviin asioihin, yhteisien tapahtumien järjestämiseen, oikean numeron löytämiseen sekä pesulan ja muiden yhteistilojen käyttämiseen.

Muuttotilanteissa, naapureiden häirintää liittyvissä asioissa sekä viihtyvyyssasioissa (esim. taloyhtiön omat juhlat).

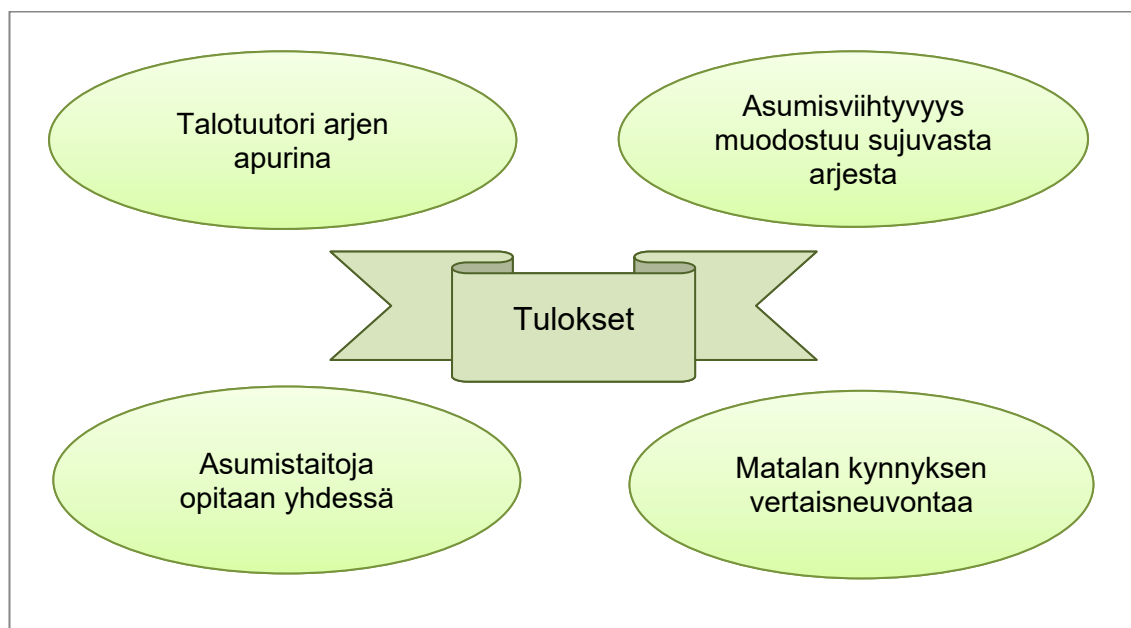
(Sähköisen kyselyn vastaaja)

6.5 Tuloksien yhteenveto

Tulokset koostettiin NAL Asuntojen asukkaille lähetetyn sähköisen kyselyn vastauksien sekä talotutorien haastatteluiden perusteella. Tuloksissa korostuvat erityisesti talotutorin merkitys yhteisöllisyyden edistäjänä, asumistaitojen opetteleminen yhteisen toiminnan avulla, asumisviihtyvyyden merkitys sujuvan arjen muodostumiseksi sekä vertaisneuvonnan matala kynnyks.

Talotuutorit ovat yhdessä asukkaiden kanssa ratkaisseet arjen ongelmatilanteita sekä edistäneet asumistaitoja joko tarkoituksella tai tiedostamatta muun toiminnan ohella. Talotuutorit ovat tukeneet asukkaiden asumistaitojen kehittymistä myös välittämällä tietoa asukkaille esimerkiksi taulun kiinnityksestä, palohälyttimen säätämisestä, jätteiden kierrättämisestä, häiriö- ja vikailmoitusten tekemisestä sekä ohjanneet olemaan yhteydessä oikeisiin tahoihin ongelmatilanteissa. Asumisviihtyvyyttä on lisätty edistämällä tervehtimiskulttuuria talolla, kannustamalla avoimeen keskusteluun talon Facebook-ryhmässä, kutsumalla asukkaita mukaan asukastoimintaan, esittelemällä taloa uusille asukkaille sekä huolehtimalla talon yhteistilojen ja järjestelmien toimivuudesta.

Sähköiseen kyselyyn vastanneet asukkaat ovat pyytäneet talotuutorilta apua yhteisten tilojen käyttämiseen ja ovien avaamiseen, tavaroiden katoamistilanteisiin, häiriötilanteiden selvittämiseen sekä talon ympärillä olevien palvelujen löytämiseen. Lisäksi asukkaat kokivat, että talotuutorin tehtävänä on tuoda asukkaiden ääntä kuuluviin sekä viedä heiltä tulevia mielipiteitä ja kehitysideoita eteenpäin. Asukkaat arvioivat talotuutoritoiminnan lisäävän asukkaiden aktiivisuutta sekä opettavan arjen taitoja, kuten esimerkiksi taulun kiinnittäminen ja lampun vaihtaminen. Suurin osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että talotuutoritoiminnalla ei suoraan ole ollut vaikutusta heidän asumistaitoihinsa. Sen sijaan talotuutoritoiminnalla nähtiin olevan enemmän vaikutusta asumisviihtyvyyteen. Talotuutoritoiminnan kuvailtiin lisäävän yhteistä toimintaa, tietoisuutta asumiseen liittyvistä asioista sekä luovan turvallisuuden tunnetta talolle.

Kuvio 2. Haastatteluiden ja sähköisen kyselyn tuloksien yhteenveto

7 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä vertaisneuvonnan merkityksestä sekä mahdollisista osana nuorten asumisneuvontaa. Tutkielman aihe ja tarve nousivat esiin osana työelämän nykyisten käytäntöjen sekä menetelmien kehittämistarvetta. Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry halusi kehittää talotuutoritoimintaa vastaamaan entistä paremmin NAL Asuntojen asukkaiden tarpeita sekä toiveita, ja tähän pyrittiin talotuutoritoiminnan arviointiin liittyvän tutkielman toteuttamisen avulla.

Saatujen tulosten perusteella voitiin todeta, että vertaisneuvonnan avulla on voitu edistää NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyttä sekä vaikuttaa heidän asumistaitojensa kehittymiseen. Tämän ei kuitenkaan voitu todeta olevan automaattinen seuraus vertaisneuvontaan pohjautuvasta toiminnasta, vaan onnistumiseen vaikuttaa olennaisesti vertaisneuvojan oma panostus työtä kohtaan. Jotta asumisviihtyvyyteen ja asumistaitojen kehittymiseen voi vaikuttaa, tulee vertaisneuvojan olla aktiivinen, helposti lähestyttävä sekä tarjota monipuolisia yhteydenottoa. Lisäksi vertaisneuvojan tulee tehdä asioita yhdessä asiakkaiden kanssa, eikä heidän puolestaan.

Mikäli asumistaitoja määritellään ARA:n asumissosiaalisen työn oppaan avulla, voidaan asumistaitoihin nähdä silloin kuuluvan erityisesti asunnon kunnossapito ja siisteys, taloustaidot, naapurustaidot sekä asumisen tuki (Hokkanen 2019: 10). Talotuutorit ovat auttaneet ja opastaneet asukkaita esimerkiksi jätteen kierrätyksessä, pienremontoinnissa sekä naapurisovun ylläpitämisessä häiriötilanteiden aikana. Näiden lisäksi talotuutorit ovat opastaneet pyykkien ajallaan hakemisessa pesulasta sekä olemaan yhteydessä oikeisiin tahoihin asumiseen liittyvissä ongelmatilanteissa. Talotuutorien havaintojen ja asukkailta saatujen palautteiden perusteella asukkaat ovat myös monesti oppineet neuvontatilanteen jälkeen toimimaan jatkossa kunkin tilanteen vaatimalla tavalla.

Yksinäisyyttä kokevien nuorten on nähty voivan tuntea vaikeuksia arjessa hoidettavien asioiden suorittamisessa. Lisäksi myös yhteenkuuluvuuden tunteen nähdään olevan yhteydessä arjen toimintojen sujuvuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että mitä vahvempi yhteenkuuluvuudentunne on yhteiskuntaa, perhettä ja ympäristöä kohtaan, sitä paremmin yksilön nähdään selviytyvän arkisista toiminnoista. (Myllyniemi 2016: 87.) Tämä kävi

ilmi myös talotuutorien haastatteluista, joissa osa talotuutoreista kertoi auttaneensa yksin asuvia asukkaita erilaisissa ”paniikkitalanteissa”. Kun talotuutori oli ainoana henkilönä auttanut asukasta kiireellisessä tilanteessa, oli asukas kokenut talotuutorin lähemmäksi henkilöksi talolla. Näin ollen voidaan siis ajatella, että kyseisten asukkaiden kyky selviytyä arkisista askareista yksin asuessaan on voinut tietyissä tilanteissa kehittyä talotuutoritoiminnan seurauksena. Näiden kahden näkökulman pohjalta voidaan siis todeta, että vertaisneuvontaan pohjautuvan talotuutoritoiminnan avulla on voitu vaikuttaa asukkaiden asumistaitojen kehittymiseen. On kuitenkin huomioitava, että suuri osa sähköisen kyselyn vastaajista ei kuitenkaan itse kokenut talotuutoritoiminnalla olleen vaikutusta asumistaitoihin.

Onibokunin (1974) ja Bechtelin (1997) mukaan asumisviihtyvyys muodostuu tyytyväisyydestä omaa asuntoa, naapurustoa sekä asuinalueita kohtaan. Tämä sisältää sekä asuntoon liittyviä fyysisiä että naapurustoon liittyviä sosiaalisia ominaisuuksia. (Onibokun 1974; Bechtel 1997.) Näiden lisäksi Reinola (2020) nostaa esille, että asumisviihtyvyyteen vaikuttava talon ilmapiiri muodostuu pitkälti siitä, minkälaiseksi asukkaat sen itse rakentavat. Hän kannustaa myös panostamaan erityisesti asukkaiden välisen kasvokkaisen sekä sähköisen vuorovaikutuksen edistämiseen. (Reinola 2020.)

Asumisviihtyvyyttä lisäsivät esimerkiksi tervehtimiskulttuurin edistäminen, uusien asukkaiden pyytäminen mukaan asukastoimikuntaan, asukkaiden auttaminen heidän omassa kodissaan sekä talon teknisten asioiden toimivuuden varmistaminen. Talotuutorit ovat edistäneet myös turvallisuuden tunnetta talolla auttamalla isännöitsijää ja yhdistyksen työntekijöitä häiriötilanteiden selvittämissä. Negatiivista vaikutusta asumisviihtyvyyteen muodostui silloin, kun talotuutorin koettiin olevan etäinen tai talotuutori ei ollut aktiivinen talolla. Vertaisneuvonnalla on siis ollut sekä positiivista, että negatiivista vaikutusta talon ja sen asukkaiden asumisviihtyvyyteen.

Asukkaiden välistä vuorovaikutusta talotuutorit ovat edistäneet auttamalla, tiedottamalla ja keskustelemalla aktiivisesti talojen omissa Facebook-ryhmissä. Lisäksi talotuutorit ovat omalla esimerkillään kannustaneet asukkaita avoimempaan vuorovaikutukseen sekä tutustumaan naapurien kesken esimerkiksi talon tapahtumissa. Tuloksista kävi ilmi, että asukkaiden välinen vuorovaikutus on viime aikoina keskittynyt pääsääntöisesti sähköisiin kanaviin. Tähän saattaa vaikuttaa osaltaan se, että tutkielma toteutettiin Suomessa vallinneen tartuntatautilanteen aikana. Tänä aikana oli käytössä koontumisrajoituksia, jolloin esimerkiksi yhteistä toimintaa voitiin järjestää taloilla vain

etänä. Silti voidaan todeta, että talotuutorit ovat edistäneet asukkaiden välistä vuorovai-
kutusta, jonka taas voidaan nähdä vaikuttavan suoraan talon ilmapiiriin ja asumisviihty-
vyyteen.

Vertaistoiminnan kehittämistarve on tunnistettu myös yhteiskunnallisella tasolla. Erityi-
sesti järjestöjen vahvuutena kehittämistoiminnassa nähdään kokemusasiantuntijuuden
sekä teorian tiedon yhdistäminen osaksi palvelujen toimintaa (Sosiaali- ja terveysministe-
riö 2020: 53–56). Lisäksi Ympäristöministeriön asuntopoliittisen kehittämissuunnitelman yh-
tenä tavoitteena on ollut edistää nuorten pääsemistä alkuun omalla asumispolullaan,
tukea erityisryhmien asumista sekä kiinnittää huomiota asumisneuvonnan saatavuuden
paranemiseen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen (Ympäristöministeriö 2020:
23; 44–45).

Nuorisobarometrin (Myllyniemi 2016) tutkimustuloksista oli nähtävissä, että yksinäi-
syyttä kokevat nuoret voivat tuntea vaikeuksia arjessa hoidettavien asioiden suorittami-
sessa (Myllyniemi 2016: 87). Tämä kävi ilmi myös tutkielmani tuloksista, kun osa talo-
tuutoreista kertoi tilanteista, missä yksin asuvat asukkaat olivat pyytäneet apua ”arjen
pieniin asioihin”. Talotuutorit olivat saaneet tehtyä asukkaiden kanssa sellaisia asioita,
jotka olivat sillä hetkellä tuntuneet hankalilta hoitaa yksin. Voidaan siis ajatella, että ta-
lotuutoritoiminnasta saattaa hyötyä eniten juuri yksin asuvat, yksinäiset, toiselta paikka-
kunnalta muuttaneet ja ensimmäistä kertaa omaan kotiin muuttavat nuoret.

Tuloksien perusteella voitiin nähdä, että vertaisneuvonnan avulla voidaan edistää en-
simmäistä kertaa omaan kotiin muuttavien nuorten asumisvalmiuksia perehdyttämällä
heitä asumiseen liittyvissä asioissa sekä opastamalla asumiseen liittyvien ongelmati-
lanteiden hoitamisessa. Talotuutorit ovat olleet uusien asukkaiden apuna talolla ja
opastaneet esimerkiksi yhteisten tilojen sekä varausjärjestelmien käyttämisessä. Koska
suurin osa talotuutoreista on ollut aktiivisesti jakamassa asumiseen liittyvää tietoa
asukkaille sekä mahdollistamassa kasvokkaisen neuvonnan lisäämistä taloilla, voidaan
nämä nähdä myös asumisneuvonnan saavutettavuuden parantumisena.

Näin ollen voidaankin yleisesti väittää, että vertaisneuvonnan avulla on mahdollista tu-
kea nuorten asumisviihtyvyyden sekä asumistaitojen kehittymistä. Tämä tarkoittaa sitä,
että nuorille tarjottavat palvelut voivat monipuolistua tulevaisuudessa, kun myös ver-
taisneuvonnan merkitys ja tarve tunnistetaan paremmin.

8 Pohdinta

Tämän tutkielman avulla pyrittiin selvittämään, minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle. Aineistosta muodostettujen tuloksien avulla oli tavoitteena myös lisätä ymmärrystä vertaisneuvonnan merkityksestä sekä mahdollisuuksista osana nuorten asumisneuvontaa.

Aineisto kerättiin haastattelemalla NAL Asuntojen taloilla toimivia entisiä ja nykyisiä talotuutoreita sekä sähköisen kyselyn avulla niiden NAL Asuntojen talojen asukkailta, joissa on ollut talotuutoritoimintaa vuosien 2017–2021 aikana. Aineistonkeruun menetelmäksi ei valittu esimerkiksi havainnointia sen vuoksi, koska talotuutorin ja asukkaan välinen auttamistilanne ei yleensä ole ennalta sovittu tapahtuma. Sähköisellä kyselyllä ja haastattelulla haluttiin mahdollistaa toiminnan keskiössä olevien henkilöiden äänen kuuluviin tuominen.

Aineiston analysointivaiheessa seurattiin Kvalen (2007) määrittelemiä viittä haastattelun analysoinnin vaihetta siltä osin, kuin sovellettavissa oli. Näiden viiden analysoinnin vaiheen avulla pyrittiin varmistamaan, että aineisto saadaan käsiteltyä mahdollisimman tarkasti huomioiden fenomenologisen näkökulman soveltamisen. Tulokset muodostettiin aineistoista nousseiden yhtenäisten kokemuksien ja havaintojen pohjalta. Tuloksiin nostettiin tasapuolisesti sekä talotuutorien että asukkaiden näkemyksiä talotuutoritoimintaan liittyen.

Tutkielman eettisyys pyrittiin huomioimaan prosessin jokaisessa vaiheessa. Kiinnitin erityisesti huomiota aineiston keruussa ja analysoinnissa siihen, etteivät henkilökohtainen arvomaailmani tai mahdolliset toiveeni tutkielman suhteen vaikuttaisi lopullisiin tuloksiin tai johdattaisi johonkin ennalta toivottuun johtopäätökseen. Tämän huomioin esimerkiksi nostamalla tuloksiin tasapuolisesti myös vastauksia, jotka eivät tukeneet tutkimuskysymystäni positiivisesti. Tutkielmaan osallistumisesta ei myöskään aiheutunut minkäänlaista vahinkoa osallistujille, sillä aineiston analysointivaiheessa poistettiin kaikki mahdolliset tunnistamistiedot vastauksista.

Tutkielman eettisyyden näkökulmasta on havaittavissa kuitenkin kaksi selkeää puutetta. Ensimmäisenä tarkastelukohteena on sähköisen kyselyn vastauksien tarkastusmahdollisuus. Tuloksia ei jälkikäteen pystynyt lähettää asukkaille tarkistettavaksi,

koska sähköiseen kyselyyn vastaaminen tapahtui anonyymisti. Asukkaat jättivät kyselylomakkeeseen oman sähköpostiosoitteensa, johon lähti kyselyyn vastaamisen jälkeen automaattinen sähköposti. Sähköposti sisälsi yhteystietoni ja ohjeet vastauksien tarkennus- ja poistopyyntöä varten. Osaan vastauksista olisi ollut hyvä saada tarkennusta oikeanlaisen tulkinnan varmistamiseksi. Toisena tarkastelukohteena on sähköisen kyselyn esteettömyysnäkökulma. Kaikilla asukkailla ei välttämättä ollut mahdollisuutta vastata sähköiseen kyselyyn, mikäli sähköpostijakelulla lähetetty kyselyn linkki on mennyt suoraan roskapostikansioon tai asukkaalla ei ole ollut käytössä sähköpostiosoitetta, tietokonetta, tablettia tai älypuhelinta. Paperisia kyselylomakkeita ei valitettavasti tällä kertaa voinut viedä taloille vallitsevan tartuntatautilanteen vuoksi.

Aineistosta löytyi tuloksiin nostettujen asioiden lisäksi myös näkökulmia, jotka omalta osaltaan tukevat vertaisneuvontatyön merkityksellisyttä, vaikka eivät vastaa suoraan tutkimuskysymykseen. Nämä näkökulmat liittyvät talotuutoritoiminnan yhteiskasvatuksellisiin ominaisuuksiin, yhteisöllisyyden tarpeeseen sekä asukkaan omaan aktiivisyyteen talotuutoritoiminnan onnistumiseksi.

Asumisneuvontatyössä voidaan nähdä yhtenä toimintamenetelmänä yhteisökasvatuksellisuus. Tuloksien perusteella talotuutoritoiminnassa on nähtävissä Lawsonin (1998: 24–25) esittelemiä yhteisökasvatuksen tunnusmaisia ominaisuuksia. Talotuutoritoiminnan avulla voidaan saada aikaan yhteisöllisyyttä sekä vahvistaa olemassa olevaa yhteisöllisyyttä entisestään. Tämän vertaisneuvontamenetelmän voidaan myös nähdä olevan perinteistä aikuiskoulutusta mielekkäämpää ja tarkoituksenmukaisempaa, koska talotuutoritoimintaa toteutetaan asukaslähtöisesti heidän omassa arkisessa ympäristössään. Lisäksi talotuutoritoiminta on todettu malan kynnyksen toiminnaksi, jolloin se edistää myös asukkaiden osallistumismahdollisuuksien tasa-arvoisuutta.

Talotuutoritoiminta ei kuitenkaan suoraan muodosta sellaista sosiaalista tilaa, jonka sisällä yksilöt voisivat heille parhaalla mahdollisella tavalla osallistua päätöksentekoon. Tämä näyttäytyy enemmänkin asukastoimikunnan toiminnassa, missä myös osa talotutoreista on mukana. Mikäli talotuutori kuitenkin kuuluu asukastoimikuntaan, voidaan myös tämän yhteisökasvatuksen ominaisuuden nähdä toteutuvan sellaisenaan. Kokonaisuutta arvioidessa voidaan siis todeta, että talotuutoritoiminta sisältää paljon yhteisökasvatuksellisia ominaisuuksia, vaikka sitä ei suoraan voisi luokitella yhteisökasvatukseksi.

Aineiston analysointivaiheessa nousi esiin myös näkökulma siitä, tarvitseeko yhteisöllisyyttä välttämättä aina olla talolla. Osa talotuutoreista kertoi yhteisöllisyyden näkyvän talolla kausittain, ja lisääntyvän erityisesti kriisitilanteissa. Yhteisöllisyyden lisääntyminen on hetkellisesti näkynyt esimerkiksi silloin, jos talolla on ollut jokin turvallisuuden tunnetta heikentävä tapahtuma. Muuten yhteisöllisyyttä ei välttämättä ole koettu ollenkaan. Samalla tuotiin esiin myös näkemys siitä, että yhteisöllisyys riippuu paljon asukkaista itsestään, eikä sen tarvitse pakolla muodostua, mikäli sitä ei talolla kaivata asukkaiden toimesta. Yhteisöllisyys voidaan kokea paikoin myös asumisviihtyvyyttä heikentävänä tekijänä, mikäli sosiaalista kuormitusta on liikaa. Viimeisenä näkökulmana osa talotuutoreista toi myös esille näkemyksen siitä, että liian pitkälle viety yhteisöllisyys voi muuttaa herkästi tavallisen vuokra-asuintalon asuntolamaiseksi kompleksiksi.

Kolmas vastauksista noussut näkökulma oli asukkaiden oma aktiivisuus talotuutoritoiminnan onnistumisen kannalta. Talotuutori on pitkälti vastuussa itse oman toimintansa esille tuomisesta ja markkinoimisesta talolla. Vastausten perusteella oli kuitenkin huomattavissa, että vaikka talotuutori mainostaisi palveluaan paljon, ja asukkaat olisivat tietoisia talotuutorin olemassaolosta, on asukkaan omalla aktiivisuudella myös suuri merkitys toiminnan onnistumisen kannalta. Asukas ei välttämättä koe talotuutoria tarpeeksi lähestyttäväksi, jolloin henkilökohtaisia asioita ei koeta turvalliseksi jakaa tuntemattomalle naapurille. Talotuutorin tarjotessa apua asukas ei siis välttämättä uskalla lähestyä talotuutoria, vaikka haluaisikin ottaa tältä apua vastaan. Kynnys omaan kotiin ja henkilökohtaiseen tilaan päästämiseksi saattaa myös nousta korkealle, mikäli talotuutori on tuntematon asukkaalle. Mikäli talotuutorilta otetaan kuitenkin apua vastaan, tulee myös asukkaan olla aktiivisesti mukana ongelmanratkaisussa. Talotuutori ei tee asukkaiden puolesta mitään, vaan on tukena ja neuvomassa vertaisen näkökulmasta.

Oli odotettavissa, että tulokset tukisivat ainakin joissakin määrin vertaisneuvonnan merkityksellisyyttä. Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry on aikaisemmin saanut pääasiassa hyvää palautetta talotuutoritoiminnasta, joka on osaltaan viestittänyt toiminnan järjestämisen tärkeydestä. Oli myös odotettavissa, että kaikkien talotuutorien edustamien talojen välillä on hyvin suuriakin eroja yhteisöllisyydessä sekä talotuutoritoiminnan aktiivisuudessa. Toisilla taloilla talotuutoritoiminta on aktiivisempaa ja monipuolisempaa, kuin toisilla taloilla. Tähän liittyen ei ollut yllättävää, että kaikilla taloilla ei välttämättä ole yhtä suurta tarvetta talotuutoritoiminnalle, kuin toisilla taloilla.

Odottamatonta tutkielman toteuttamisessa oli sähköisen kyselyn vastauksien vähäinen määrä suhteessa talojen asukasmääriin. Kaikissa talokohteissa on yhteensä 345 asuntoa, joista kuitenkin kaikki asukkaat eivät ole ilmoittaneet sähköpostiosoitettaan. Tämän vuoksi on hankala arvioida, kuinka monelle sähköinen kysely on loppuen lopuksi mennyt, ja kuinka monella sähköposti on mennyt suoraan roskapostikansioon. Sähköiseen kyselyyn vastasi loppuen lopuksi 16 asukasta, joka on suhteellisen pieni otanta kyseisistä talokohteista. Näin ollen tuloksia ei voida suoraan käyttää yleistämään vertaisneuvonnan vaikutuksellisuutta, mutta suuntaa se kuitenkin antaa.

Vähäisen vastaajamäärän lisäksi odottamatonta oli se, että vastaajien joukossa oli yllättävän monta asukasta, jotka eivät ole käyttäneet talotuutorin palveluita vielä ollenkaan. Nämä vastaajat antoivat kuitenkin arvokkaita kehitysideoita ja kertoivat toiveitaan talotuutoritoiminnan suhteen. Tuloksien kannalta ongelmalliseksi muodostui myös se, että vastaamatta on jäänyt se porukka, joka ei syystä tai toisesta käytä tietoteknisiä laitteita arjessaan. Näin ollen on mahdollista, että osa sellaisista asukkaista on jäänyt tutkielman ulkopuolelle, jotka ovat mahdollisesti hyötynneet talotuutoritoiminnasta enemmänkin. Toisaalta nämä asukkaat ovat myös voineet jättää tietoisestikin vastaamatta kyselyyn. Tietoteknisiin vaikeuksiin olisi voitu vaikuttaa jättämällä taloille paperisia kyselylomakkeita palautuslaatikon kanssa, mutta tämä ei ollut aineiston keräämisen hetkellä mahdollista vallitsevan tartuntatautilanteen vuoksi.

Verrattaessa tuloksia aikaisempiin tutkimustuloksiin ja toteutettuihin hankkeisiin, on talotuutoritoiminnassa huomattavissa samankaltaisia ominaisuuksia, kuin mitä nuoret toivovat heille tarjotuista palveluista. Nuoret toivovat heille tarjotuilta palveluilta esimerkiksi kiireetöntä kohtaamista, luottamuksellisuutta, helppoa saatavuutta, tiedon saamista sekä kuulluksi tulemistä (Pajamäki & Okker 2018: 74–78). Tämän tutkielman tuloksista kävi ilmi, että talotuutoreita on pyydetty keskustelukaveriksi, ja heille on kerrottu hyvin henkilökohtaisiakin asioita. Lisäksi talotuutorit ovat välittäneet asukkaille ajantasaista tietoa asumisesta, ja vastanneet asukkaita askarruttaviin kysymyksiin. Talotuutoritoiminta koettiin myös matalan kynnyksen palveluksi sekä asukkaiden, että talotuutorien kokemusten perusteella.

Suurin vaikutus tämän tutkielman tuloksilla on suoraan NAL Asuntojen asukkaille, koska talotuutoritoimintaa kehitetään saatujen tuloksien perusteella. Muiden nuorten kohdalla sosiaalialan ammattilaiset voivat peilata saatuja tuloksia ja pohtia sitä, onko omassa vertaisneuvontatyössä nähtävissä mahdollisesti samankaltaisia kehityskohtia.

Yleisesti ottaen nuoret näyttävät vertaisneuvontatyössä arvostavan matalaa kynnystä, helposti lähestyttävyyttä, luottamuksellisuutta sekä itse vertaisuutta. Sosiaalialan työkentän näkökulmasta katsottuna nämä tulokset tukevat sitä työtä, jota jo nuorten kanssa toteutetaan. Malm (2018) on verrannut nuorten itsenäistymisessä tukemista toimijuuden vahvistumiseen, joka koostuu sosiaalisten suhteiden vahvistumisesta, arjenhallinnasta ja nuorten omasta kokemuksesta toimijuuden vahvistumisesta (Malm 2018: 62–63). Tutkielmani tuloksien perusteella voidaan ajatella, että vertaisneuvontatyön avulla on mahdollista edistää kaikkia näitä kolmea ominaisuutta, jolloin vertaisneuvonnalla voidaan siis tukea nuorten itsenäistymistä.

Tässä tutkielmassa esitettyjen tuloksien perusteella on suositeltavaa, että vertaisneuvontaa hyödynnetään rohkeasti myös jatkossa sosiaalialalla erityisesti nuorten kanssa toimiessa. Koska vertaisneuvoja ei välttämättä ole alan ammattilainen, tulee kiinnittää erityistä huomiota vertaisneuvojan perehdyttämiseen, tukemiseen ja ohjaamiseen. Tämän lisäksi tulisi huomioida vertaisneuvonnan kohteena olevien asiakkaiden toiveiden ja tarpeiden kuuluviin tuominen esimerkiksi säännöllisillä asiakastyytyväisyyskyselyillä tai ottamalla asiakkaita mukaan vertaisneuvontateemaiseen kehittämispäivään. Lisäksi vertaisneuvontatyön toteutuksen tapaa tulee tarkastella säännöllisesti ja päivittää vastaamaan asiakkaita parhaiten palvelevaan tapaan. Toisille asiakkaille toimii paremmin esimerkiksi sähköiset asiointikanavat, kun toiset kaipaavat enemmän kasvokkaista tapaamista vertaisneuvojan kanssa. Pääasia on, että asiakkailla on vapaus valita tapa, jolla he ovat yhteydessä vertaisneuvojan kanssa.

Lopuksi voidaan todeta, että vertaisneuvontatyön tutkimiselle on edelleen erittäin suuri tarve. Jatkossa olisi erittäin tärkeää saada lisää konkreettista näyttöä vertaisneuvontatyön vaikutuksista osana sosiaalialan asiakastyötä. Tätä voidaan tutkia esimerkiksi tarkastelemalla haluttua arvoa ennen ja jälkeen vertaisneuvonnan. Lisäksi aihetta voisi lähestyä esimerkiksi toimintatutkimuksen kautta, joka saattaisi onnistua parhaiten ryhmämuotoisen vertaisneuvonnan tutkimisena. Mikäli vertaisneuvoja toimiikin asiakkaan kanssa kahdestaan, voi tämän tutkiminen olla hankalampaa henkilökohtaisia ja herkkiä asioita hoidettaessa. Olivat tutkimusstrategia ja menetelmälliset valinnat jatkossa mitkä tahansa, niin kaikki uusi tieto on arvokasta vertaisneuvontatyön kehittämiseksi. Toivon, että tutkielmani voisi innostaa myös lisää nuorisotyön ammattilaisia tarkastelemaan vertaisneuvonnan merkitystä heidän omassa työympäristössään. Kehittämällä vertaisneuvontatyötä voimme madaltaa erityisesti nuoren kynnystä pyytää ja ottaa vastaan apua myös jatkossa.

Lähteet

Aho, Pauliina & Myllymäki, Timo & Sandqvist, Sakari & Strandell, Anna 2021. Nuorten asuminen 2020. Kyselytutkimus. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:8. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Alppivuori, Kristiina 2019. Asunnottomuuden kokeminen, avun saannin ja palvelujen kehittämisen tarve Espoossa. Asunto ensin. <<https://asuntoensin.fi/assets/files/2019/06/ASUNNOTTOMUUS-JA-PALVELUT-ESPOOSSA-2019.pdf>>. Viitattu 17.10.2020.

Arnett, Jeffrey J. 2000. Emerging Adulthood. A Theory of Development From the Late Teen Through the Twenties. Maryland: University of Maryland College Park. Päivitetty 11.9.2020. <https://www.researchgate.net/publication/12476725_Emerging_Adulthood_A_Theory_of_Development_From_the_Late_Teens_Through_the_Twenties>. Viitattu 17.10.2020.

Australasian Housing Institute 2021. Our Mission. About us. <<https://www.theahi.com.au/about>>. Viitattu 28.10.2021.

Bechtel, Robert. B. 1997. Environment & behavior. An introduction. Thousand Oaks: Sage.

Carr, Rey A. 1984. The Theory and Practice of Peer Mentoring in Schools. Educational and Vocational Guidance. <https://www.researchgate.net/publication/234566298_Theory_and_Practice_of_Peer_Counselling>. Viitattu 5.9.2021.

Custódio, Ira 2020. Ensiaskel tulevaisuuteen. 16-vuotiaiden nuorten ajatuksia itsenäisestä asumisesta. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2020. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Ensiaskel-tulevaisuuteen_verkkojulkaisu.pdf>. Viitattu 29.8.2021.

Dahlström, Maria. Sosiaalinen raportointi. Asumisen tuen arviointi- ja sijoitustyöryhmä. <<https://www.hel.fi/static/sote/sosrap/raportit/asumisen-tuki.pdf>>. Viitattu 17.10.2020.

Eurostat 2021. Estimated average age of young people leaving the parental household by sex. Päivitetty 22.6.2021. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_demo_030/default/table?lang=en>. Viitattu 29.8.2021.

Hirschovits-Gerz, Tanja & Sihvo, Sinikka & Karjalainen, Jarno & Nurmela, Anna 2019. Kokemusasiantuntijuus Suomessa. Selvitys kokemusasiantuntijakoulutuksen ja -toiminnan käytännöistä. Työpaperi 17/2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Hokkanen, Sonja 2019. Asumissosiaalisen työn opas työntekijöille. Asuminen puheeksi. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat – varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki (AKU) -hanke. <<https://www.ara.fi/download/none/%7B862A4AEE-87CD-4EAD-A8CA-1D91E30D2FAC%7D/154199>>. Viitattu 1.2.2021.

Honkakoski, Arja & Kinnunen, Petri & Vuorijärvi, Petri 2016. Nuorten aikuisten sosiaalisen tuen tarpeet ja niihin vastaaminen. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus-

sen julkaisuja 41. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. <http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/julkaisu_41_nuortenaikuistensosiaalisentuarpeet>. Viitattu 17.10.2020.

Huhtinen, Aki-Mauri & Tuominen, Juha 2020. Fenomenologia. Ihmisten kokemukset tutkimuksen kohteena. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.): Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. 296–307.

Hämäläinen, Juha & Niemelä, Pauli 1993. Sosiaalialan etiikka. Helsinki: WSOY.

Isoniemi, Henna 2018. Aikuisuuteen siirtymisen myöhentyminen ja sen haasteet sosiaalipoliitikalle. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen blogi: Sosiaalipoliitikka 2020. Päivitetty 5.2.2018. <<https://sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/julkaisutoiminta/blogi-sosiaalipoliitikka-2020/aikuisuuteen-siirtymisen-myohentyminen-ja-sen-haasteet-sosiaalipoliitikalle/>>. Viitattu 17.10.2020.

Isännöintiliitto 2019. Asumisen taidot monella hukassa – voi aiheuttaa jopa vaaratilanteita. <<https://www.isannointiliitto.fi/kotitalo/asumisen-taidot-monella-hukassa-voi-aiheuttaa-jopa-vaaratilanteita/>>. Viitattu 1.2.2021.

Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.): Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. 9–20.

Juvonen, Tarja 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 116, tiede. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/sosiaalisesti_kontrolloitu.pdf>. Viitattu 17.10.2020.

Kallinen, Reima & Kerbs, Heidi & Nurmi, Jari 2006. Laadukas vertaisohjaus. HAMKin julkaisuja 17/2006. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK.

Kallunki, Valdemar 2016. Nuorten aikuisten elämäntyytyväisyys ja luottamus tulevaisuuden taloudelliseen pärjäämiseen. Teoksessa Myllyniemi, Sami (toim.): Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisoasiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusseura.

Kielitoimisto 2020. Viihtyä. Kielitoimiston sanakirja. <<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/viihty%C3%A4?searchMode=all>>. Viitattu 1.2.2021.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kvale, Steinar 2007. Doing Interviews. The SAGE Qualitative Research Kit. London: Sage Publications, Ltd.

Lawson, Kenneth Harold 1998. Philosophical issues in the education of adults. University of Nottingham: Continuing education press.

Lehtomaa, Merja 2006. Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa Perttula, Juha & Latomaa, Timo (toim.): Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Helsinki: Dialogia. 163–194.

Lehtonen, Heikki 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.

Malm, Karla 2018. Itsenäistynvä nuori, vahvistuva toimija – tukea täysi-ikäisyyden kynnyksellä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 208, verkkojulkaisuja 133. Sarja: Kenttä. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/itsenaistyva_nuori_vahvistuva_toimija_web.pdf>. Viitattu 1.9.2021.

Marshall, Catherine & Rossman, Gretchen B. 2006. Designing Qualitative Research. Fourth Edition. California: Sage Publications, Inc.

May, Tim 2011. Social research. Issues, methods and process. Fourth edition. United Kingdom: Open University Press.

Moliner, Lidón & Alegre, Francisco 2020. Peer Tutoring Effects on Students' Mathematics Anxiety: A Middle School Experience. *Frontiers in psychology*, vol. 11. 1610. <<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01610>>. Viitattu 5.9.2021.

Mustonen, Saara 2016. Vertaisneuvonnan mahdollisuudet iäkkäiden kotona asumisen tukemisessa. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma.

Myllyniemi, Sami (toim.) 2016. Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisoasiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusverkosto.

Nuorisoasuntoliitto ry 2015. Nuorten asumisen tukemiseen liittyviä toimintamalleja ja materiaaleja. Nuorisoasuntoliiton julkaisuja. Helsinki: Nuorisoasuntoliitto ry.

NAL Asunnot Oy 2021a. Tietoa meistä. NAL Asunnot. <<https://www.nalasunnot.fi/nal-asunnot/tietoa-meista/>>. Viitattu 29.8.2021.

NAL Asunnot Oy 2021b. Asukastoiminta. Asumisen aikana. Asukkaalle. <<https://www.nalasunnot.fi/asukkaalle/asumisen-aikana/>>. Viitattu 29.8.2021.

NAL Asunnot Oy 2021c. Strategia 2021–2023. <<https://www.nalasunnot.fi/nal-asunnot/strategia-2021-2023/>>. Viitattu 29.8.2021.

Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Nuorisoasuntoliitto ry 2016. Olisinpa kotona. Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyhankkeen (2012–2015) tuotokset ja opit. Helsinki: Nuorisoasuntoliitto ry. <https://nal.fi/wp-content/uploads/2019/09/NAL_Olisinpa_kotona_p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6julkaisu_E-versio.pdf>. Viitattu 17.10.2020.

Oikarinen, Päivi 2021. Vertaisneuvojan työnkuvaus: vertaisuudesta ammattiin? Opinnäytetyö. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK.

Onibokun, Adepoju G. 1974. Evaluating consumers' satisfaction with housing: an application of a systems approach. *Journal of the American Institute of Planners* 40:3. 189–200.

Oosi, Olli & Kortelainen, Jeremias & Karinen, Risto & Jauhola, Laura & Luukkonen Tuomas 2019. Asumisneuvonta Suomessa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskusten raportteja 2/2019. Tampere: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). <<https://www.ara.fi/download/noname/%7B96F10A1A-248F-486E-8F83-C2E73186F8AC%7D/146422>>. Viitattu 1.9.2021.

Pajamäki, Tatjana & Okker, Anna-Maija 2018. ”Pitäis jaksaa, uskaltaa luottaa ja odottaa” – nuorten kokemuksia palveluista. Teoksessa Gissler, Mika & Kekkonen, Marjatta & Känkänen, Päivi (toim.): Nuoret palvelujen pauloissa - Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. 70–81.

Perttula, Juha 2006. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Perttula, Juha & Lomaa, Timo. Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Helsinki: Dialogia. 115–162.

Provencio, Amanda B. & Garcia, Christian M. & Roesch, Justin 2018. Peer-to-peer tutoring: Reducing failure rates in medical school. *Medical education*, 52(11). 1183.

Puusa, Anu 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.): Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. 145–156.

Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021a. Asukkaalle. <<https://pksnuorisoasunnot.fi/asukkaalle/>>. Viitattu 29.8.2021.

Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021b. Yhdistys. <<https://pksnuorisoasunnot.fi/yhdistys/>>. Viitattu 29.8.2021.

Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry 2021c. Oma plääni. <<https://pksnuorisoasunnot.fi/oma-plaani/>>. Viitattu 29.8.2021.

Pääsukene, Suve 2020. Verratonta neuvontaa? Maahanmuuttajien neuvonnan ja ohjauksen yhteistyömahdollisuudet Länsi-Vantaalla. Opinnäytetyö. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK.

Reinola, Outi 2020. Korona lisännyt vuorovaikutuksen tarvetta taloyhtiöissä. One4All. Päivitetty 9.10.2020. <<https://www.one4all.fi/fi/ajankohtaista/korona-lisannyt-vuorovaikutuksen-tarvetta-taloissa>>. Viitattu 1.2.2021.

Roivainen, Irene 2004. Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. Tampere: Tampere University Press.

Salo, Petri 2002. Yhteisökasvatus – taustaa, käsitteitä ja toimintamuotoja. Teoksessa Sivonen, Seppo (toim.): Yhteisö kehittämisen kentällä. Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja. Sarja B, no.20. Joensuu: Joensuun yliopisto. 7–29.

Salonen, Mirva 2012. Voimauttavan vertaisohjauksen käsikirja. Leijonaemot ry. Helsinki: Leijonaemot ry.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudistajina? Selvitys STEA-avusteisesta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020: 19. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162233/STM_2020_19_Rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 17.10.2020.

Terveyskylä 2020. Vertaistuen muodot. Vertaistalo.fi. Tietoa vertaistuesta. Päivitetty 27.4.2020. <<https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/vertaistuen-muodot>>. Viitattu 18.10.2020.

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Tykkyläinen, Saila 2017. Asumisneuvonnan vaikutus nuorten itsenäiseen ja vakaaseen asumiseen. <<https://nal.fi/wp-content/uploads/2019/12/Asumisneuvonnan-vaikutus-tutkimus.pdf>>. Helsinki: Nuorisoasuntoliitto ry.

Valtioneuvosto 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. OSALLISTAVA JA OSAAVA SUOMI – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019: 31. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 17.10.2020.

Varto, Juha 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Viitanen, Veera 2015. Nuoret asunnottomat Suomessa. Teoksessa Kilpeläinen, Päivi & Kostiainen, Eeva & Laakso, Seppo. Toiveet ja todellisuus – Nuorten asuminen 2014. Suomen ympäristö 2/2015. Helsinki: Ympäristöministeriö. 86–91.

Vuosisadan rakentajat 2021. Homma himaan. Finalistit. <<http://vuosisadanrakentajat.fi/finalistit/homma-himaan/>>. Viitattu 28.10.2021.

Ympäristöministeriö 2020. Asuntopoliittinen kehittämisohjelma. Työryhmän raportti. <<https://ym.fi/documents/1410903/33891761/EMBARGO+18.12.klo13+Asuntopoliittinen+kehitt%C3%A4misohjelma+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+raportti+2020.pdf/b65177b3-dcd6-5ebd-153c-763fb785796d/EMBARGO+18.12.klo13+Asuntopoliittinen+kehitt%C3%A4misohjelma+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+raportti+2020.pdf?t=1608279667268>>. Viitattu 5.9.2021.

Informaatiokirje haastateltaville

(Liitetty myös sähköisen kyselyn alkuun)

Arvoisa haastatteluun/kyselyyn osallistuja,

Opiskelen Metropolia ammattikorkeakoulussa sosiaalialan ylempää tutkintoa (Sosionomi YAMK) ja teen tutkielman Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry koordinoimasta talotuutoritoiminnasta. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle.

Tutkimuksellinen osuus toteutetaan yksilöhaastatteluina ja sähköisellä kyselyllä. Yksilöhaastattelun kohteina ovat NAL Asuntojen asukkaat, jotka ovat toimineet talotuutoreina vuosien 2017–2021 aikana. Sähköisen kyselyn kohteina ovat niiden talojen asukkaat, missä talotuutoritoimintaa on järjestetty vuosien 2017–2021 aikana. Sekä haastattelun että sähköisen kyselyn kysymyksien avulla pyritään kuvaamaan mahdollisimman tarkasti ja yksilökohtaisesti talotuutorien sekä asukkaiden omia kokemuksia talotuutoritoimintaan liittyen. Annettuihin vastauksiin on mahdollista pyytää tarkennusta tai korjausta vielä aineiston keräämisen jälkeen, mikäli vastaaja näin haluaa.

Haastattelut tullaan nauhoittamaan ja sähköisen kyselyn vastaukset tallennetaan erillisenä tiedostona. Nimi- tai muita tunnistetietoja ei tulla käyttämään valmiissa tutkielmassa. Haastattelijaa sitoo salassapitovelvollisuus, joten haastatteluista ja sähköisestä kyselystä saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Tutkielman valmistuttua tutkimusaineisto tullaan tuhoamaan eikä minkäänlaisia tietoja säilytetä.

Osallistumalla haastatteluun/kyselyyn annatte arvokasta tietoa talotuutoritoiminnan kehittämistä varten. Tutkielmaa varten on myönnetty tutkimuslupa NAL Asunnot Oy:lta ja tutkimussuunnitelman on hyväksynyt ohjaava opettaja. Tutkielman tulokset tullaan esittämään avoimessa tilaisuudessa, johon myös haastateltavat ovat lämpimästi tervetulleita. Tutkielma julkaistaan ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto Theseuksessa.

Kiitän osallistumisesta haastatteluun ja annan mielelläni lisätietoja tarvittaessa!

Ystävällisin terveisin,

Heidi Juvonen-Jääskeläinen
Sosionomi (YAMK) opiskelija
Metropolia ammattikorkeakoulu

(poistettu puhelinnumero ja sähköpostiosoite)

Tutkimussuostumus

(Sähköisessä kyselyssä alla oleva teksti tuli hyväksyä ennen kyselyyn vastaamista)

Suostumus yksilöhaastattelussa/kyselyssä kerättävien tietojen käyttämiseen tutkielmassa.

Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tutkielmaa varten toteutettavaan haastatteluun/kyselyyn, minkä aikana kerätään tietoa Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry:n koordinoimasta talotuutoritoiminnasta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälainen vaikutus vertaisneuvonnalla on ollut NAL Asuntojen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja asumistaitojen kehittymiselle.

Minulle on kerrottu seuraavista tutkimukseen liittyvistä asioista ja suostun näihin kaikkiin.

Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan myöhempää aineiston analysointia varten. Kyselyn vastaukset tallennetaan erilliseksi tiedostoksi. Tutkielman valmistuttua tutkimusaineisto tuhoataan kokonaisuudessaan, eikä mitään tietoja säilytetä. Nimeäni tai muita tunnistetietoja ei tulla käyttämään valmiissa tutkielmassa. Haastattelusta/kyselystä ei aiheudu minulle taloudellisia kustannuksia. Voin missä tahansa vaiheessa kieltäytyä haastatteluun/kyselyyn osallistumisesta sekä haastattelu-/kyselymateriaalin käyttämisestä yllä mainitussa tutkielmassa.

Annan suostumukseni Metropolia ammattikorkeakoulun sosiaalialan ylemmän tutkinnon opiskelijalle Heidi Juvonen-Jääskeläiselle käyttää haastattelussa esille tulleita asioita tutkielman toteuttamisessa.

Paikka ja päiväys

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Haastattelurunko

Talotuutorina toimiminen

1. Mihin asukkaat ovat pyytäneet apuasi toimiessasi talotuutorina?
2. Minkälaisia tehtäviä toivoisit vielä enemmän?
3. Millä tavalla asukkaat ovat ottaneet sinuun yhteyttä?
Miten sinä olet ottanut heihin yhteyttä?
4. Minkälaista palautetta olet saanut asukkailta liittyen talotuutoritoimintaan?
5. Minkälaisia muutoksia toivoisit talotuutoritoimintaan?

Asumistaidot ja asumisviihtyvyys

1. Mistä asumisviihtyvyys sinun mielestäsi muodostuu?
2. Minkälaisia vaikutuksia koet talotuutoritoiminnalla olleen asumisviihtyvyyteen?
3. Minkälaiseksi kuvailisit talon yhteisöllisyyttä?
4. Mitä sinun mielestäsi kuuluu asumistaitoihin?
5. Minkälaisia vaikutuksia koet talotuutoritoiminnalla olleen asukkaiden asumistaitojen kehittymiselle?

Vertaisneuvonta

1. Minkälaisia eroja olet huomannut, kun olet neuvonut asukkaita sen sijaan, että yhdistyksen asumisneuvoja olisi neuvonut asukasta?
2. Mitä hyötyä ja haittaa koet siitä, että asukasta neuvoo vertainen (toinen nuori/naapuri)?
3. Minkälaisessa tilanteessa toivoisit itse mieluummin apua talotuutorilta (toiselta nuorelta/naapurilta), kuin yhdistyksen asumisneuvojalta?

Sähköisen kyselyn runko

Talotuutoritoiminta

1. Mihin olet pyytänyt talotuutorin apua?
2. Mihin toivoisit saavasi enemmän apua talotuutorilta?
3. Millä tavalla olet ottanut yhteyttä talotuutoriin?
4. Minkälaista palautetta haluaisit antaa liittyen talotuutoritoimintaan?
5. Minkälaisia muutoksia toivoisit talotuutoritoimintaan?

Asumistaidot ja asumisviihtyvyys

1. Mitä sinun mielestäsi kuuluu asumistaitoihin?
2. Minkälaisia vaikutuksia koet talotuutoritoiminnalla olleen omien asumistaitojesi kehittymiselle?
3. Mistä asumisviihtyvyys sinun mielestäsi muodostuu?
4. Minkälaisia vaikutuksia koet talotuutoritoiminnalla olleen asumisviihtyvyyteen?
5. Minkälaiseksi kuvailisit talon yhteisöllisyyttä?

Vertaisneuvonta

1. Miten tilanne mielestäsi eroaa silloin, kun olet saanut apua talotuutorilta sen sijaan, että olisit pyytänyt apua yhdistyksen asumisneuvojalta?
2. Mitä hyötyä ja haittaa koet siitä, että asukasta neuvoo ja auttaa talotuutori, eikä yhdistyksen asumisneuvoja?
3. Minkälaisessa tilanteessa toivoisit neuvoa/apua mieluummin talotuutorilta, kuin yhdistyksen asumisneuvojalta?